JAVA-BODE.

[N]IEUWS-, HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIE.

A°. 1860. Zaturdag, 27 October. N°. 86.

[..]-Bureau. Te *Batavia* bij H. M. VAN DORP; te *Samarang* bij DE GROOT, KOLFF & Co. en G. C. T. VAN DORP; te *Soerabaija* bij LE ROY & Co., te *Pasaruan* bij WEIJERMANS & Co., te *Cheribon* bij BLOK & Co. en A. A. RUZETTE; te *Tagal* bij Mevr. de Wed. G. M. VAN DORT; te *Madioen* bij G. A. HOGENRAAD; te *Padang* bij H. R. VAN WIJK, Rzn.; te *Amboina* bij A. HARMSEN; te *Makassar* bij W. EEKHOUT & Co. en voor *Nederland* bij J. NOORDENDORP, Pijpenmarkt te Amsterdam.

[..] per half jaar voor *Batavia*.................. *f* 12,50.
» » » » *Java*.................. » 15,—.
» » » » *Buitenbezittingen*.......... » 17,50.
» » » » *Nederland*.................. » 22,50.
De betaling geschiedt vooruit.—Brieven franco.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der Advertentiën is 50 cents voor de Vijf woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling 25 » » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande

Bij deze Courant behooren twee BIJVOEGSELS.

ADVERTENTIEN

[..]vallen van een' ZOON, *L. Wijnen, Riems.*
[..]LOK BETONG, 7 October 1860. (5378)

[..]en van eene DOCHTER, *W. C. P. Schmidt,*
[..]
[..]RABAIJA, 18 October. (5592)

[..] den 18den September 1860, sneuvelde te *Göe-[..]dang*, mijn teêrgeliefde Echtgenoot, J. KOCH, [..]en Kapitein der Infanterie van het O. I. Leger.
[..]*djermassin*, 10 October 1860.
Wed. J. H. E. KOCH
van Meeteren.
[..])

[..]spoedig bevallen van eene welgeschapene DOCH-[..] *W. M. Ilmoff*, geliefde Echtgenoote van
F. H. CORDESIUS.
[..]AMALJOE, 12 October 1860.
[..]ge kennisgave. (5339)

Vendutie

Maandag 29 October 1860.

Voor het woonhuis van wijlen

[M]evrouw de Weduwe Haase,

achter de Weeskamer,

door

[V]AN SLOOTEN, MORGAN & CO.,

van diversen

[Hu]ismeubelen, Juweelen, goud- en Zilverwerken. (3336)

Vendutie

[Op] DINGSDAG, den 30sten October 1860, voor het woonhuis van den heer

P. H. FROMBERG,

in den gang Patjanongang,

door

[V]AN RIET & TER GOUW,

van een netten en zoo goed als nieuwen

[I]NBOEDEL,

bestaande uit:

[..], Kasten, Tafels, Stoelen, Schilderijen, Ledi-[..], Knapen, Waschtafels, Lampen, een wit Porcelein Servies, Theeserviezen,

[Ma]rmeren Pendule, regulateur.

2 fijne JAGTGEWEREN,

waarvan 1 in kist.

[Ja]pansche Kopjes en Schoteltjes [..] diverse Japansche Lakwerken.

Alsmede:

[..] **BENDIE** met **Engelsch tuig, vier [..]loopende Bendiepaarden**, allen van [..]ch Ras, **drie Djattiehouten Kado-[..], een Martevaan, Stalgereedschap-[..]**, enz., enz. (3352)

HOUT-VENDUTIE

op Dingsdag den 30sten October 1860,

op het

Heemradenplein,

door

JOHN PRYCE & CO.

(3348)

VENDUTIE

op Woensdag den 31 October 1860,

voor het Commissiehuis van

ADLER, DENNISON & CO.,

[..] van

LIJNWADEN,

Puike Boter, Stalhalsters,

EENE PIANO

VAN COLARD,

Amerikaansche Wipstoelen,

voor rekening van belanghebbenden:

1000 pikols STAAF IJZER,

18 Oxhoofden MUIR PALE-ALE van prima kwaliteit,

2 BRANDWAARBORG KISTEN met patent sloten

SCHEEPS AFBRAAK en IJZERWERK,

15 KOEIJEN,

waaronder melk gevende,

EENE PRAAUW PAPAN

GROOT 3 KOIJANGS.

(3354)

VENDUTIE

op Woensdag 31 October,

voor een woonhuis op *Kampong Balie*, door

GEBRS. VEIT,

van een netten inboedel, als:

Spiegels en Schilderijen,

Hang- en Tafellampen, Stoelen, Banken, Tafels, Porcelein- en Aardewerk,

KEUKENGEREEDSCHAPPEN,

1 MILORD zoo goed als nieuw,
1 BENDIJ idem.
1 span MACASSAREN } goedloopende Wagen-
1 » SUMBAWA'S } paarden.
1 goed loopend schimmel BENDIJPAARD, 4 voet 3 duim, Tuigen, enz., enz. (3332)

OP DE VENDUTIE

van Woensdag 31 October,

zullen worden verkocht:

1 Bruin Sydney paard ruin.
1 Vos hoog 4 voet 3dm.
1 Schimmel hoog 4 voet 2dm.

(3369) GEBRS. VEIT.

VENDUTIE

op Vrijdag 2 November,

voor het Commissiehuis van

Gebrs. Veit,

PASSER SENEN, VAN

DIVERS MEUBILAIR

van vertrekkende personen,

WAGENS, BENDIES, PAARDEN, TUIGEN, enz. [..] voorts:

Japansche Zijde voor Japonnen,

WIT LINNEN, TAFEL- en SERVETGOED,

en voor de opruiming van een factuur,

BOTER, HAMMEN, RHIJNWIJN,

ENZ. ENZ., en verder:

20 PREANGER

PAARDEN,

NIEUWE BENDIJ EN WAGENTUIGEN,

met PLEET gemonteerd. (3370)

VENDUTIE

Vrijdag 2 November 1860

à 4 pCt. Vendusalaris.

Voor het Commissiehuis van

VAN SLOOTEN, MORGAN & C°.

van diverse

LIJNWADEN,

Katoenen garens, Shirtings, Maddapollams, Brillanten en Diamanten. (3383)

VERKOOP VAN PRAAUWEN.

Op Dingsdag, den 6den November e. k., zullen te ***Indramaijo***, voor rekening des Boedels van wijlen **Dr. H. Burger**, publiek worden verkocht:

Eene	PRAAUW	groot	19	koyangs.
Eene	id.	»	17	»
Eene	id.	»	$16^1/_2$	»
Twee	id.	»	13	»
Eene	id.	»	$10^1/_2$	»
Eene	id.	»	10	»
Eene	id.	»	9	»
Eene	id.	»	7	»
Drie	id.	»	$3^1/_2$	»
Eene	id.	»	$2^1/_2$	»
Eene	id.	»	1	»

Te bevragen bij den Heer **Revius** aldaar.

(3345) TIEDEMAN & VAN KERCHEM.

OP DE VENDUTIE

WELKE OP

Dingsdag den 6den November,

voor het Commissiehuis van

J. SPEET

ZAL PLAATS HEBBEN, ZAL WORDEN VERKOCHT:

Eenige Kisten

VOGELNESTEN,

1ste en 2de Soort en Gruis,

de EERSTE SOORT of BIENTANG is van zeldzaam SCHOONE KWALITEIT. (3340)

Op Dingsdag, den 6 November e. k.,
zal ten overstaan van het Vendu-departement publiek worden verkocht:

Een Huis en Erf,

gelegen in blok M, 3de Deel, Sectie 3, sub No. 8, gelegen op RIJSWIJK, verponding Nommer 6011, staande ten name van wijlen **Evert Jan Hendrik van der Beek** en **Clement Marc Chama.**

BATAVIA, 6 October 1860. (3357)

Op een nader te bepalen dag in de volgende maand,
zullen de Ondergeteekenden, voor rekening van wijlen den Heer **E. A. L. Reijckmans,**

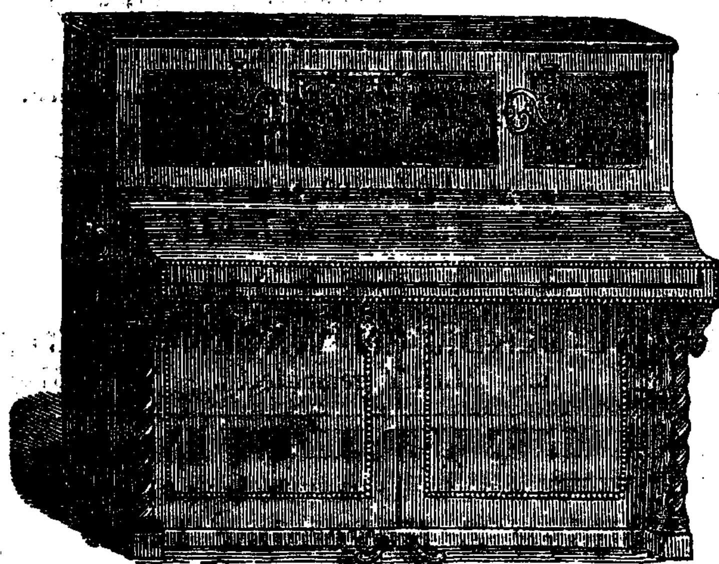
Op Vendutie verkoopen:
Drie Steenen WOONHUIZEN
met Pannen gedekt en dito **Bijgebouwen,** gelegen op Noordwijk, waarvan twee zijn geoccupeerd door het Telegraaf-Bureau en een door den Heer de Bruijn, Mr. Kleedermaker.

(3347) CASSALETTE & Co.

Op een nader te bepalen dag in de eerste helft der maand November,
zullen de ondergeteekenden op publieke Vendutie verkoopen:

20 Aandeelen, in de Ned. Ind. Stoomboot Maatschappij.

(3389) JOHN PRYCE & Co.

F. BERDEN & CIE
FAB^T DE PIANOS
A BRUXELLES

Per *Willem Kroonprins der Nederlanden,* **ontvangen en ontpakt:**

4 prachtige PIANINO'S,

uit bovengenoemde Fabriek.

(3358) CASSALETTE & Co.

PUIKE EDAMMER KAAS.

Bij

(3338) WINSSER, DE LANGE & Co.

LEA & PERRINS,

WORCESTERSHIRE SAUCE,
bij

(3333) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co

ZUIVER AUSTRALIA GOUD,

in Staven en in bladen van 24 kt.

Voor die geene, welke dit Goud voor Remises voor Europa wenschen te Koopen is de prijs *f* 910.— per **Amsterdamsch** ℔.

Hetzelve wordt ook bij de **Thail** en **Reaal** en deszelfs onderdeelen verkocht.

(3328) J. SPEET.

ZEEUWSCHE

AARDAPPELEN,

bij

(3387) ABEELEN, DENNISON & Co.

INRIGTING
van
LAGER- EN MIDDELBAAR ONDERWIJS
voor
JONGE HEEREN,
tevens voorbereidend voor het
Gymnasium WILLEM III.
Batavia. — Koningsplein, bij de Race-Loods.

De Ondergeteekende, Directeur van bovengenoemde inrigting, heeft, ten einde aan de wenschen van velen gehoor te geven, besloten de betaling voor leerlingen **in den halven kost** te stellen op *f* **25,—** 's maands, en **buiten halven kost** op *f* **20,—**, mits de aankomende leerlingen den ouderdom van 10 jaren nog niet bereikt hebben. — Dagelijks is hij te spreken, des namiddags van 5½ tot 7 uren.

Batavia, 24 October 1860.

I. J. J. SNELLEBRAND,
Instituteur.

N.B. Aan deze **Inrigting** wordt nog een **SECONDANT** gevraagd. (3356)

HOTEL BUITENZORG.

De Ondergeteekende berigt het geëerde publiek, dat de BIJGEBOUWEN en BADKAMERS in genoemd Hôtel gereed zijn, ruime Kamers voor familien zijn beschikbaar, zoomede **vaste Kamers voor Commensalen à** *f* **100,— en** *f* **90,— 's maands.**

(3318) J. KUIJT.

Ontvangen:

Een factuur Puike

MOESEL- EN RHIJNWIJNEN,

van het beroemde merk
D. LEIDEN in KEULEN;

als: **Rüdesheimerberg,**
Scharzberg Muscatell,
Marcobrunner,
Lieb Fraumilch,
Brauneberger Ausstich,
Brauneberger,
Rüdesheimer.

Bij

(3385) WINSSER, DE LANGE & Co.

Bij de Ondergeteekenden op nieuw ontvangen:

Een factuur
Engelsche Wagen- en Benditnigen en Zadels.

(3334) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

De Ondergeteekenden hebben ontvangen, per schip *„Groot Meester Nationaal."*

Huile d'Olive superfine Clarifiée, (Salade Olie),
van **J. L. Bacigalup: NICE.**

(3322) ABEELEN, DENNISON & Co.

Per *Doelwijk* weder ontvangen:

GRASBOTER,

van J. DE KUIJSER te **Delft.**

(3337) VAN WALCHREN & VAN DORP.

Pas Ontvangen bij

GEBRS. BEIJNON,

Onvermengde Tarwe-Blom,

(fijnste kwaliteit),
van de Maatschappij de Korenschoof te Utrecht, in pakjes à 1 Amst. pond, zeer geschikt voor huisselijk gebruik en in blikken à 15 Amst. pond.

Zoo ook:

Bessensap, Bessengenever en Sirop de Punch. (3341)

Ontvangen per *Cyclone:*

Fraaije Pleeten IJskannen.

(3327) CASSALETTE & Co.

Van Walchren & van Dor

ontvingen per Landbouw in Commissie

Een partijtje

DEBUSSCOPEN

of

PATRONENSPIEGEL

à *f* **8,— per stuk,**
voor Borduur-, Haak-, Kralen- of Stramineweк
Eene beschrijving daarvan is te vinden in Tweede Bijvoegsel van den Java-Bode, dato 2 Jun

(338

Verwisseling Kantoor

van

J. SPEET.

Met de Agnes, Kapt. **Little,** heeft de onde teekende ontvangen: **4800 Engelsche gou Souvereigns.**

Dezelve zijn thans voor Mailreizigers tegen ma Prijs te bekomen.

De voorhanden zijnde **gouden- en zilver muntsoorten,** bestaan thans in:

Oude Gouden Dukaten.
Nieuwe id. id.
Dubbele id. id.
Spaansche Gouden Doublons.
Mexicaansche id. id.
Amerikaansche Goudstukken
van
TWINTIG, TIEN, VIJF, TWEE en EEN HAL
EEN DOLLAR.
Zilveren Mexicaansche Dollars.
id. Spaansche Pilaar Matte
Fransche 5 francsstukken.

(3329) J. SPE

Pas ontvangen:

Engelsch Bier (Muir) in vaten.
〃 〃 (Allsop) 〃 do.
〃 〃 afgetapt in Engeland.
〃 **Vleesch** in vaatjes van 4 stuks.
〃 **Tongen** 〃 〃 〃 10 〃
〃 〃 〃 〃 〃 6 〃
〃 **Azijn** in vaatjes
〃 **Hammen.**

Bij

(3390) J. BROW

Wederom verkrijgbaar:
het gunstig bekende

STRIJKVERNIS

dat onmiddelijk de glans hergeeft aan Wagenk Tuigen, etc.

(3393) Gebrs. ROSELJE & C

Zoo even ontvangen
bij
WILLEM DE JONG
Passer Pisang Batavia:

Le Faucheux Geweren

waarmede men in de tijd van vijf minuten Schoten, na verkiezing met hagel of kogel geladen, doen kan.

Groene en witte Verw in Olie,
IJzeren LEDIKANTEN, voor 1 2 personen,
Hollandsch Loodwit, Berlijnsch Blaauw en Beenzwart.
Toonbankkasten, Vergulde Ram met Glas en Slot.
Wagen- en Bendie Tuigen Wagenlantaarns.
SCHILDERIJEN in verschillende afmetingen zwarte en Vergulde Lijsten.
VENSTERGORDIJNEN met de daarbij behoo Vergulde versieringen.
BASCULES voor het wegen van 2000 tot PONDEN.

MILITAIRE SOCIETEIT CONCORDIA.

THÉ-DANSANT.

Zaturdag den 27sten October 1860.

Namens het Bestuur:
De Secretaris,
(3310) BRUGMAN.

Voorstelling van den Heer

E. CONSTANT.

..en Maandag avond voor het laatst, des ***avonds ten 8 ure,*** in de TENT van den Heer **Olivier,** op het **Koningsplein:**

EERSTE RANG.................*f* **4.—**
TWEEDE „ .... „ **3.—**
DERDE „ .... „ **2.—**
VIERDE „ .... „ **1.—**
..eren beneden de 10 jaren de helft. (3371)

GOEDEREN,

BESTEMD VOOR DE LANDEN

..ASSEN EN PAMANOEKAN,

..lieve men STEEDS ter verzending derwaarts te doen bezorgen

bij

..3) REIJNST en VINJU.

De Ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij tot meerder ..k voor zijne LOGÉS, steeds **Rijtuigen** ..hen beschikbaar zal hebben en meldt tevens, ..thans eenige **kamers** verkrijgbaar zijn. ..og maakt hij bekend, dat men zich bij hem ..eten ook buitenshuis kan abonneren.

..367) J. VAN DEN BOS.

EENE JONGE DAME,

20 jaren oud, van fatsoenlijken huize, ..s uit Nederland aangekomen, wenschte eene plaat.. ..tot **Assistentie en gezelschap in eene ..oenlijke familie of ter opleiding van ..ige kinderen,** te of in den omtrek van ..ia. Op salaris zal niet gelet worden, alléén op fatsoenlijke behandeling.

..ecterenden gelieven zich te wenden met *franco* ..en aan het Adres van den Heer VAN DORP, ..er dezes blads onder letter: **P. B.** (3361)

OP EENE SCHOOL TE BATAVIA

wordt verlangd eene DAME ter assistentie in het geven van ONDERWIJS.

..ecterenden gelieven zich te adresseren *met franco* .. onder Lett. **Z.** aan den Heer VAN DORP, ..andelaar te Batavia. (3316)

Op 1 November zal, in het locaal der 1e Gouvernements lagere school ..eltevreden, een **Cursus** worden geopend voor ***..ansche, Engelsche*** en ***Duitsche*** .. door

J. H. BEDDIGS.

Onderwijzer aan genoemde school.

De Ondergeteekende, geadmitteerd tot het uitoefenen van de

Verloskundige Praktijk

..*avia* en *Ommelanden,* heeft de eer te berigten, ..woonachtig is op **Molenvliet,** digt bij de ..tegenover het huis vroeger bewoond door ..heer BEIJNON.

J. GROENEVELD,
Geboren *Derksema.*

IEMAND sedert eental jaren in Indië, ***grondig bekend met verschillende kultures en ..ministratie van dien,*** ziet zich door ..ligheden, van zijnen wil onafhankelijk, buiten .. en verzoekt eene plaatsing.

..Lett. **A.**

..75) LANGE & Co.

Kantoor en Magazijn

van de Ondergeteekenden, bevinden zich van ..af aan de ***groote rivier,*** tegenover de ..e Bank, in het lokaal vroeger geoccupeerd ..e Heeren ARNOLD & ZONEN.

..*tavia,* 27 *October* 1860.

H. & A. STRAUS.

Te koop

Een span goedloopende

SCHECHTEN,

ad. *f* 300.—

Te bevragen bij

(3377) G. KOLFF & Co.

Te koop:

Eene melkgevende KOE met kalf, Europeesch RAS, Eene KOE en KALF Bengaalsch Ras.

Te bevragen bij

(3391) H. M. VAN DORP.

Te Koop in 't Groot:

Brandy,

MADEIRA EN SHERRY

OP FUST,

TURZE & Co.

PORTER,

IN HEELE EN HALVE FLESSCHEN.

Bij

(3365) BURT, MYRTLE & Co.

Te koop:

HET GROOTE HUIS,

waarin thans

Het Instituut Molenvliet wordt gehouden.

(3317) L. BRAS.

Wordt TE KOOP *Gevraagd:*

TWINTIG BANK-ACTIEN.

Adres bij

(3330) J. SPEET

TE HUUR Een pakhuis

op de groote rivier, te aanvaarden 1ste Februarij 1861.

(3323) A. P. AGANOOR.

MACHINERIEN.

De Ondergeteekenden, ***Agenten op Java,*** van de Heeren

FAWCETT, PRESTON & Co.,

Ingenieurs te Liverpool,

zijn bereid bestellingen aan te nemen op

SUIKER-

en

Rijstpelmolens,

CENTRIFUGES,

Stoommachines, zoowel voor het land als voor schepen, **Gas-toestellen, Zaag-Machines, Arak-distilleer Toestellen. IJzeren Praauwen,**

SUIKER PANNEN,

in alle dimensiën,

en alle andere soorten van

Machinerien.

Zij bieden te koop aan:

EENE HOOGDRUK

Stoommachine

en

SUIKERRIETMOLEN,

vervaardigd bij de hierboven genoemde firma, waarvan de afmetingen zijn, als volgt:

Diameter der Cylinder . . .	26	Eng. duim.
Lengte „ „ . . .	54	„ „
Diameter „ „ (Stoommachine)	14	„ „
Lengte der slag van do.	42	„ „
Diameter der Stoomketel . .	5	„ voeten.
Lengte „ „ . .	17	„ „

Voor nadere informatiën gelieve men zich te vervoegen bij

(3360) MORGAN, MELBOURN & Co.

TO SUGAR PLANTERS

and others

GEORGE FLETCHER,

Engineer and Sugar Millmaker of Famham place Gravel Lane Southwark London.

Begs respectfully to call the attention of Proprietors, Attorneys and managers of Estates, and all those that are in any way connected with the Manufacture of Sugar, to the great strength and superiority of his steam Engines, Sugar Mills, Juice pumps, Cane and megass Carriers, steam Clarifiers, Simonering Pans, Wrought and Cast Iron Sugar Pans, Steam Boilers of all Kinds, Mill Gearing and water wheels over those in general use, and especially to his Heavy slow speeded Sugar Mill, capable of extracting from 65 to 70 ℔ Cent of Juice out of the cane, of which mill he is the sole Inventor having introduced it in to the Island of Cuba in the Year 1837 (in which place he has had many years Experience as a Colonial Engineer) since when it has been in general request in the British, Danish, Spanish and Portuguise Colonies, and has given very great satisfaction, and having had upwards of twenty years practical experience in Machinery for Sugar Estates, begs to state; that any orders he may be favoured with, will be executed in a workmanlike and proper way.

G. F. begs to remark; that his Machinery may not appear cheap at first sight, but when *weight,* strength and quality of workmanship are taken in to consideration, it will be found cheaper ℔ Ton than any other maker, and he further begs to remark; that all those, who have had any practical experience of machinery for Sugar Estates are well aware of the trouble and serious losses that have arisen frequently from cheap and Defective Machinery, hence the desirability of having strong effective and well adapted Machinery! „such as G. F. is in the habit of supplying to his numerous Friends in the before mentioned places" in Conclusion and Considering the importance of the subject G. F. thinks it very proper here to remark that he makes it a general rule to finish everything in his Manufactory not leaving anything to be done on the Estate Excepting the Erection.

Communications addressed direct, or through British Merchants will receive prompt attention.

GEORGE FLETCHER

Engineer and Sugur Mill Manufacture Famham Place Gravel Lane Southwark London.

PRICES OF ENGINES AND BOILERS.

1st *June* 1860.

Description.	High Pressure. Horse Power.	Diam. of Cylinder.	Length of Stroke.	Boilers. Diam.	Length.	Number of Tubes.	Prices. Engines.	Boilers.
		"	' "	' "	' "		£	£
Diagonal....	12	12	2—6	4—9	18—0	1 Flue.	340	165
„	14	13	2—6	5—0	22—0	1 „	360	180
„	18	15	3—0	5—6	27—0	1 „	460	220
„	25	17	3—0	5—9	27—0	2 „	510	250
„	30	18	3—6	6—0	30—0	2 „	640	310
Column	30	18½	3—6	6—0	30—0	2 „	840	310
Diagonal....	35	20½	3—6	Two 5—9	25—0	2 „	700	500
Oscillator...	35	20½	3—4	Two 5—9	25—0	2 „	600	500
Column......	40	22	4—0	Two 5—9	26—0	2 „	1040	510
„	50	24	4—0	Two 6—0	30—0	2 „	1100	550

Sugar Mills.

Horse Power.	Rollers. Diam.	Rollers. Length.	Bearings of Top Roll. Diam.	Bearings of Top Roll. Length.	Description of Gearing.	Price.	Weight of Mill and Gearing.
	"	"	"	"		£	
12	22	42	7½	9½		415	18 Tons.
14	24	48	8¼	11½	Single.	600	27 „
18	24	54	9	11½	Compound.	650	29 „
18	26	54	9¼	11	„	700	32 „
25	26	60	9½	12¼	„	750	33½ „
30	28	60	10½	14¾	„	960	44 „
35	28	66	10½	14¾	„	1060	48½ „
40	28	72	10½	14¾	„	1120	51 „
50	30	72	11	15	„	1250	56 „

Packed and delivered for Shipment in either of the Docks in London less 5 ℔cent Discount for Cash.

(3262)

Bataviasche IJs-societeit.

Ter vervanging van den Heer **W. J. van den BROEK,** die wegens vertrek naar Europa als *Commissaris* is afgetreden, is als zoodanig opgetreden de Heer **D. J. BIJLEVELD.** — zijnde het bestuur nu zamengesteld uit de heeren:

A. J. W. VAN DELDEN,
F. H. TIEDEMAN en
D. J. BIJLEVELD.

BATAVIA, 20 October 1860. (3346)

NOTICE.

The second annual general meeting of the British residents in Batavia, prescribed by act of Parliament, will be held at the office of this Consulate on Mondag the 5th proximo at 2 o'clock p. m.

ALEX. FRASER,
British Consulate H. B. M. Consul.
BATAVIA, 27 October 1860. (3388)

DE PILLEN VAN HOLLOWAY.

Het schijnt alsof de *pharmacopoea* tot een klein getal middelen verminderd is, onder welke middelen, de zalf en pillen van Holloway de eerste plaats innemen. Wij hebben personen gesproken, die onderrigt waren van de goede uitwerking der pillen in gevallen van vallende ziekte, gewone stuipen, kramp, galziekten, darm-kramp, hart-klopping enz. en alle maken, als uit een mond gewag van de onfeilbare en spoedige goede uitwerking der pillen. Evenzoo met de zalf. Algemeen is men van meening dat deze nimmer faalt bij zweeren en puisten. Het is een onbetwistbaar feit dat zij, die het best met de toebereiding hier van bekend zijn, er het onbepaalste vertrouwen in stellen.

Doosjes Pillen à ƒ 1. — ƒ 3. —ƒ 5 —.
Potjes zalf à ƒ 1.— ƒ 3.— ƒ 5.—.

Te Batavia bij S. B. van Kleefl & Co.
» Banjoemaas » M. S. Cheriman.
» Soeracarta » W. Veldman.
» Djocjocarta » Buijn & Co.
» Salatiga » F. Kruthoffer.
» Tagal » Wed. Dort.
» Cheribon » W. Galistan.
» Cheribon » M. Blok en Co. (3359)
» Samarang » H. L. Lijon en Co.
de Groot, Kolff & Co. en de hoofd agenten Soesman en Co.

Groote fijne LELJEN, ƒ 8.— per dozijn.

Potlooden,

rood en blaauw in één. Idem in **verschillende kleuren.**

Ontvangen bij
(3379) H. M. VAN DORP.

1861.

KANTOOR AGENDA.	ƒ 5.—
OPGEPLAKTE KANTOOR-ALMANAK	„ 1.50
ONOPGEPLAKTE, IDEM	„ 1.—
Opgeplakte KLEINER, IDEM	„ 1.—

Verkrijgbaar bij
H. M. VAN DORP, te *Batavia.*
(3311) en M. BLOK & Co., „ *Cheribon.*

Nederlandsche
STAATSLOTERIJ.

M. Polak & Zoon,
gedelegeerde 1ste klasse te 's Hage.

243ste STAATSLOTERIJ, groot ƒ 990,000.—
bestaande uit:
20.000 LOTEN, 10.000 PRIJZEN en 2 PREMIEN.

Hoogste Prijzen ƒ 100,000.- ƒ 50,000.- twee van ƒ 25,000.-, twee van 20,000.- en een premie van ƒ 30,000.- aan de laatste uitkomende de 60 hoogste prijzen.

Bestellingen op Loten in de 243 en volgende trekkingen worden voortdurend door den ondergeteekende tegen vooruit betaling aangenomen:

Een Heel Lot . . .	**ƒ 100.—**
Een Halve „ . . .	„ **50.—**
Een Vijfde „ . . .	„ **20.—**

door
H. M. VAN DORP, *Boekhandelaar.*
Batavia, 1860. (3312)

LOTERIJ-OEWANG.

Bernama:

Nederlands. Staats-Loterij,

BESARNJA
ƒ 990,000,— roepia,
Njang nanti di tarek di Kantornja Toewan

M. POLAK,

di 's Gravenhage, (Negri Wollanda),
Njang boleh dapat dia poenja Nommor deri ini Loterij di Batawie sama Toewan

H. M. VAN DORP,
njang berkwasa deri inie Loterij:

Satoe nommor	ƒ 100.—
Satenga „	„ 50.—
Lima bagian satoe nommor	„ 20.—

(3313)

ELASTIEKE BALLEN.

Ballons Grimaciers et criants,
Ballons figurés et coloriés,
In alle grootte en verscheidenheid ontvangen bij
(3342) G. KOLFF & Co.

TOLLENS EN ZIJN TIJD

door
Dr. G. D. J. SCHOTEL,
franco per post ƒ 7—.

Deze merkwaardige levensbeschrijving en tijdbeschouwing in Nederland met geestdrift ontvangen, zal ook hier zeker welkom zijn, bij de vele vereerders en bezitters van 's Dichters werken. (3372)

De Indier 1861,

ALGEMEEN NIEUWS- EN ADVERTENTIEBLAD
voor de
NEDERLANDSCHE KOLONIEN.

Redactie en Inrigting van **De Indier** ondergaan met 1861 een geheele verandering en belangrijke verbetering, en zal daardoor met de meest gezochte Dagbladen veilig kunnen concurreren. UITVOERIG PROSPECTUS dienaangaande *gratis* te bekomen.

Voor **Abonnementen** ad ƒ **36**,—, gelieven men zich ten spoedigste aan te melden bij
(3343) G. KOLFF & Co.

Ontvangen:

Indisch Staatsblad 1859.

(NOMAN-EDITIE).

En wederom te bekomen:

De Indische Staatsbladen,
compleet 1816—1859, in lederen band met vervolgen, ad ƒ 72,—
benevens eenige Exemplaren van:
De Nederlandsche Staatsbladen,
1813—1859 compleet.

Te Batavia bij G. KOLFF & Co.,
(3373) „ Samarang „ DE GROOT, KOLFF & Co.

Bij G. KOLFF & Co. te Batavia en Heeren Boekhandelaren op Java zijn nog te bekomen eenige Exemplaren van:

HET BATAVIAASCH ALBUM,

10tal Gezigten uit de Hoofdplaats van Nederlandsch-Indië.

In fraai Couvert ƒ 12,—.

Op aanvrage wordt dit PLAATWERK ook aan betrekkingen en vrienden in Nederland verzonden, alwaar dit werk niet in den Handel verkrijgbaar is. (3374)

Geconsigneerden:

C. & R. 1418/20. **3 kisten Manufacturen**; afgeladen door de Heeren J. H. CLAUS en J. RAULINO, per Ned. Schip **BEZOEKI** ***kapitein W. Rusman***, gelieve zich ten spoedigste bekend te stellen bij

de Agenten,
(3383) REIJNST & VINJU.

Die iets te vorderen hebben of verschuldigd zijn aan den boedel van de op heden alhier overledene Mevrouw **Helena Christina Seijsing**, weduwe van **Andries Eckhardt**, gelieven daarvan aangifte of betaling te doen, binnen den tijd van zes weken na dato dezes aan de testamentaire executeuren

P. DE BRUIJN
C. FISSER.
Batavia, 22 October 1860. (3321)

STOOMGELEGENHEID.

Naar **Muntok, Riouw** en **Singapore** op **den 30 October** per het Stoomschip ***Palembang.***

Naar **Samarang** en **Soerabaija** op den 7 en 22 van iedere maand.

Naar **Muntok, Riouw en Singapore** op den 15 en 30 van iedere maand.

Nadere informatiën bij
(3380) W. CORES DE VRIES.
Batavia, den 27 October 1860.

Stoomschip
PRINS VAN ORANJ

Het vertrek van dit Stoomschip van [BA]TAVIA direct naar SOERABAIJA is [be]paald als volgt:

Op Dingsdag, den 30sten Octo[ber]

Voor Vracht en Passage gelieve men zich te a[dres]seren bij

De Agenten,
(3314) MORGAN, MELBOURN &

Stoomboot **PRINS VAN ORAN[JE]**

directe dienst tusschen SOURABAIJ[A] BATAVIA en vice-versa gedurende **NOVEMBER.**

Vertrek van SOERABAIJA.	Verblijf te BATAVIA.	Vertrek v[an] BATAVI[A]
Zaturdag, den 3den.	5, 6, 7 en 8	Vrijdag, den
Dingsdag, » 13den.	15, 16, 17 en 18	Maandag, »
Vrijdag, » 23sten.	25, 26, 27 en 28	Donderdag»

Dus in éene week heen en terug met 4 dagen op[-]houd te Batavia.

Voor Vracht en Passage gelieve men zich te a[dres]seren bij

De Agenten,
(3364) MORGAN, MELBOURN &

Naar Singapor

Het vertrek van het Stoomsch[ip]

KONINGIN DER NEDERLAND

is bepaald voor de volgende MAANDEN, al[s:]
NOVEMBER, den 15den.
DECEMBER, „ 15den.

Nadere inlichtingen te bekomen ten kantore der Ind. Stoomboot Maatschappij
(3315) MACLAINE, WATSON & Co.,
Directeur

Het vertrek van de Stoomboo[t]
SAMARANGPACK[ET]
is bepaald ***den 7den November n[aar]***
CHERIBON.

De Agenten,
(3376) BUIJS, JACOBSEN &

PASSAGE NAAR NEDERLAND
wordt aangeboden met het Ned. Schip

Kosmopolie

Kapt. J. BOUTEN,
dat tegen het einde van November of het begi[n] December direct van hier vertrekken zal.

Informatiën te bekomen bij

De Agenten,
(3350) B. KOPERSMIT &

Vracht en Passage direct
NAAR SOERABAIJ[A]
wordt aangeboden met het Fregat

„Amsterdam

Kapt. WIEGMINK,
om tegen het einde dezer week d[erwaar]-te verzeilen.
(3355) B. KOPERSMIT &

VOOR PASSAGIERS EN GOEDEREN
SAMARANG
wordt aangeboden het Ned. S[chip]

Bezoeki

Kapt. W. RUSMA[N]
om in het begin der volgende m[aand der]waarts te vertrekken.
(3384) REIJNST en VI[NJU]

Vracht en Passage naar
SAMARANG
per het Ned. Ind. Schip

SARA ELEONO[RA]

gezagvoerder D. SCHUIJMER
om in den loop der volgende week te vertrek[ken.] Aders bij den Gezagvoerder te TANAH-ABANG.

De Agenten,
(3351) CASSALETTE &

EERSTE BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Zaturdag, 27 October 1860, N°. 86.

Bij Koninklijk besluit van den 4den Augustus 1860, no, 49, zijn benoemd tot onderwijzers der derde klasse voor de dienst in Nederlandsch-Indie, de onderwijzers van den tweeden rang:
C. F. Julius jr., te Hilversum, en
J. van Maaswinkel, te Amsterdam.

Bij Koninklijk besluit van den 13den Augustus 1860 no. 50, is de eerste luitenant F. G. A. Stoecker, van de infanterie van het leger in Nederland, thans tijdelijk gedetacheerd bij het leger in Oost-Indie, in zijn rang en ancienniteit definitief overgeplaatst bij het wapen der der infanterie van laatstgemeld leger.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van staat, Minister van Kolonien, van den 8sten Augustus 1860 litt. A. no. is aan W. F. van Raemdonck, gewezen letterzetter der eerste klasse bij 's lands drukkerij te Batavia, laatstelijk op wachtgeld, thans met verlof in Nederland, verleend eene verlenging van verlof van zes maanden.

Bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Staat, Minister van Kolonien, van den 10 Augustus 1860, litt. A, no. is aan den Oost-Indischen ambtenaar, met verlof in Nederland, H. Bernard, gewezen zoutverkooppakhuismeester te Cheribon, verleend eene verdere verlenging van verlof voor den tijd van zes maanden.

Civiel Departement.

Benoemd:

Tot kommies kontroleur der inkomende en uitgaande regten te Batavia, de ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Cheribon, H. Schouten.

Tot adjunkt boekhouder bij den ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Batavia, de tweede kommies bij dien ontvanger C. Willems.

BIJ DE BURGERLIJKE OPENBARE WERKEN.

Hersteld:

In activiteit, de architekt P. J. Dumoulin, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd;

met bepaling, dat hij werkzaam zal zijn onder de bevelen van den eerstaanwezenden ingenieur in de residentie Soerabaija en verblijf houden ter hoofdplaats van dien naam.

Werkzaam gesteld:

De door Zijne Majesteit den Koning benoemde onlangs uit Nederland aangekomen adspirant ingenieur A. A. Overgaauw Pennis;

met bepaling, dat hij werkzaam zal zijn onder de bevelen van den eerst aanwezenden ingenieur in de residentie Samarang en verblijf houden ter hoofdplaats van dien naam.

Overgeplaatst:

Te Pasoeroean naar de hoofdplaats Makasser (Celebes en Onderhoorigheden), de opzigter der tweede klasse J. C. Motta. Te Soerabaija ,naar de hoofdplaats Pasoeroean de opzigter der tweede klasse J. A. Hahné.

Militair Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit Zr, Ms. militaire dienst, de eerste luitenant der infanterie J. G. A. van Leeuwen.

Geplaatst:

Bij de geneeskundige dienst ter Sumatra's Westkust en Onderhoorigheden, de officier van gezondheid der derde klasse S. H. A. Begemann, thans ter beschikking te Batavia

Aangekomen Vreemdelingen.

van den 24sten tot en met den 26sten October.

HOTEL DER NEDERLANDEN. J. H. Cramer von Baumgarten, van Bandjermassing. — Itzinga, van Idem. — H. Yule, van Buitenzorg. — D. A. G. van der Gaat, van de Reede. — S. A. J. de Bruin, van Soerabaija. — H. B. Denkelaar, van Idem.

HOTEL DES INDES. E. Moses, van Singapore. — Hillsteel, van Idem. — H. C. Deutferniel, van de Reede. — C. F. Hurkstrok, van Idem. — Kleck, van Idem. — P. Peeters, van Batavia.

HOTEL WILLEM II. Haack van der Goes, van Mr. Cornelis. — E. P. Tornbrink, van Djokjakarta. — Vergrugt, van de Reede. — Slot, van Idem.

JAVA HOTEL. P. P. J. Eijpen, van Bandjermassing. — S. J. Boers, van Idem. — Joh. Lamke, van Samarang. — A. B. Crucq, van Singapore. — A. Serruijs, van Rotterdam. — T. van Rosenthal, van 'sHage.

Vertrekkende Personen.

F. L. Knippers en mejufvrouw J. Koster. — R. Plump.

EEN BLIK OP ONZEN TIJD.

Schiller zeide: »De wereldgeschiedenis is het wereldgerigt," en hij sprak een groote, een diepe waarheid uit.

Wat goed is blijft, wat slecht is verdwijnt.

Wij, kinderen der 19de eeuw, wij leven in een veelbewogen, onrustigen tijd, waarin veel, wat men dacht ijzersterk te zijn en nog eeuwen storm en onweer te kunnen doorstaan, valt en vermolmd blijkt te zijn.

Menigeen zucht over dezen tijd; velen gelooven, meer nog twijfelen bij het vernemen van al de ellende, die op onze aarde heerscht, aan een teruggang der menschheid.

Is dat waarheid? Onze overtuiging is het tegendeel. Werwaarts wij den blik wenden, overal gisting, berocring, strijd, op stoffelijk zoowel als op geestelijk gebied, ja op dit laatste niet het minst. Waar strijd is is leven, dat is een axioma, en alleen daarom zou de teruggang betwijfeld kunnen worden. Er is strijd, hier en daar en ginds, overal; een streven naar vrijheid, naar emancipatie van al wat, dikwijls sints eeuwen, ligchaam en geest kluisterde. Vrijheid eischt men, bevrijding van tyrannie, bevrijding van hierarchie. In deze twee groote zaken is dunkt ons alles bevat, wat de huidige dag wenscht, vraagt, bidt, eischt, en bij weigering zich met geweld verschaft.

Beide groote zaken vereenigd vinden we in den strijd, die thans op het Appenijnsche schiereiland wordt gevoerd, want zoo ergens is daar geestelijke en wereldlijke tyrannie vereenigd en doolt ze alle licht en leven, en dus alle vrijheid uit. De italiaansche onafhankelijkheidsoorlog, die het tyrannieke huis der Bourbons (naar wij hopen voor immer) uit Napels heeft verdreven, diezelfde krijg knot het pauselijk gezag, de beligchaamde hierarchie en uit den aard der zaak de noodzakelijke, ja natuurlijke bondgenoot van wereldlijke verdrukking. Want een volk, dat behoefte gevoelt om vrij te *leven*, gevoelt ook, zij het ook niet onmiddelijk, behoefte om vrij te *denken*. In 't afgetrokkene beschouwd diende het eerste een gevolg te zijn van het laatste, in de werkelijkheid is dit niet het geval. De geschiedenis geeft voorbeelden van volken, die staatkundig zich vrij maakten, terwijl zij hun geest gevangen gaven in de grootste slavernij. Zoo voerden de Nederlanders der 16de eeuw een oorlog om godsdienstvrijheid-alleen (1568—1572) terwijl in 1572 die strijd veranderde in een kampen om staatkundige vrijheid. En nog was die vrijheid niet verkregen, nog bloedden de wonden, naauw vond men een oogenblik verademing in het twaalfjarig bestand, of het grootste deel des volks boog gewillig het hoofd voor het starre dogma van Dordt; ze namen blijde, in plaats van den vleeschelijken paus, dien zij verfoeiden, een papieren, die niet minder drukkend was, en stroomde het bloed, en klonk het anathema en klemde de verbanning van en voor wie vrijheid wilden ook op geestelijk gebied.

Maar, en dit is onze troost, bij staatkundige vrijheid is geen bestendiging van hierarchie of priesterheerschappij mogelijk. Vroeg of laat verheffen zich er stemmen tegen, eerst zachtkens, een enkele; dan luider, velen, tot eindelijk het laatste spoor van dwingelandij verdwijnt. In de staten, die zich thans hebben vrijgemaakt van 't ondraaglijke juk, door de gewetenlooze Bourbons op hun schouderen geladen, heeft ook de priesterheerschappij zijn hechtsten steun verloren. Want de opkomst van die heerschappij dagteekent van den tijd, dat Romes bisschop wereldlijk vorst werd, en algemeen bekend veronderstellen wij de wijze, waarop die kerkvoogden hunne wereldlijke en daardoor ook hunne geestelijke heerschappij vestten. Zonder die wereldlijke magt beteekent de priesterheerschappij weinig. De geschiedenis der jongste tijden heeft dit overtuigend bewezen. Aan wie dankt de paus nog het bezit van zijn gebied, gesmaldeeld als het reeds is door de afscheuring der Romagna? Aan de fransche bajonetten, die hem steunen. Onttrek hem dien steun en hij heeft opgehouden wereldlijk vorst te zijn. Dat juist is de grieve zijner onderdanen en van zoovelen buiten Italië tegen hem, dat hij wereldlijk vorst is, bewijs genoeg, dat zijn wereldlijk bestuur niet zeer den bloei en de welvaart zijns lands bevordert. Maar de gebeurtenissen in Italie doen wel vooruitzien, dat dit wereldlijk rijk niet lang staande zal blijven — welligt is het op dezen oogenblik reeds gevallen, en behoort de wanklank: *Kerkelijke Staat* tot de geschiedenis. Dan ook is de tijd daar, dat de bekrompen opvatting des Christendoms door de hierarchie plaats zal en moet maken voor een ruimere, een universele.

Maar niet alleen in het roomsche Italië, ook in protestantsche landen heerscht strijd, hoewel daar hoofdzakelijk op geestelijk terrein. Daar gevoelt zich tal van hoofden geëmancipeerd naar den geest, maar is tevens rein menschelijk van harte, zoodat, terwijl ze aan den eenen kant breken met het supranaturalisme, ze aan den anderen kant hunne heilige, diep gevoelde overtuiging uitpreken: de godsdienst behoort tot het wezen van den mensch. Daar wordt de kamp gestreden tusschen geest en vorm, en het hervormingswerk, zoo jammerlijk en ontijdig gestuit, weer opgevat en met kracht doorgezet. Daar hebben er velen den moed, opentlijk te breken met tradities, die sints achttien eeuwen voor heilige waarheid golden en nog gelden, een hierachie op het papier, een angstig hangen aan de letter, evenzeer vrijheid en vooruitgang, licht en leven vijandig, als een hierarchie van vleesch en bloed, en daarom evenmin op den duur houdbaar. Men bekommere zich des niet. Evenmin als de afschudding der tyrannie de pligten van den mensch tot de maatschappij in 't algemeen, tot ieder burger in 't bijzonder en tot het hoofd van den staat opheft, evenmin wordt der zelfzucht door het op zij stellen van de hierachie, 't zij van vleesch of papier, een grootere speelruimte gegeven. Integendeel, gelijk in de burgermaatschappij de pligten des burgers, zoo ook worden in de geestelijke of godsdienstige wereld de zedelijke pligten des menschen veredeld en strenger gemaakt en 's menschen verantwoordelijkheid grooter.

Wij verheugen ons in dien strijd, want niet de vorm, maar de geest is eeuwig. Wetenschap en theologie, zoo lang met elkaêr in strijd, reiken elkander thans de hand. De laatste, onder hare zusteren, waar zij zich als wetenschap wilde doen gelden, zoo dikwijls met een meêlijdig schouderophalen en een: *Leider! du auch?* ontvangen, doet afstand van haar bovennatuurlijk wapenmagazijn, en plaatst zich nederig op dezelfde bank met hare zusteren. En, om nu een enkelen blik buiten dit gebied te werpen: de geologie doet ontdekking op ontdekking, zij spreekt ons van tijden, waarvan niemand ooit iets had vernomen; de natuurkunde spoort onverpoosd en onvermoeid de groote schepping na en brengt tal van nieuwe resultaten aan het licht. Volken en staten, door duizenden mijlen gescheiden, spreken in weinig oogenblikken met elkander, dagelijks worden er nieuwe en betere middelen van gemeenschap uitgedacht en aangewend. Kerken, scholen en hospitalen verrijzen al meer en meer; kennis en wetenschap worden hoelangs zoo meer aller eigendom. En is de zedelijkheid nog niet overal wat wij wenschen dit reeds hebben wij vóór bij vroegere eeuwen, dat toen openbaar werd gepleegd, wat men thans zorgvuldig verbergt.

Daarom wèl ons in dèzen tijd te leven! Doen wij ons voordeel met wat kunst en wetenschap ons aanbieden, mits wij geen oogenblik ons levensdoel uit het oog verliezen: één te zijn met den eeuwigen Geest der volmaakte Liefde.

Dit zijn zoo kortelijk de gedachten, die een beschouwing van den tegenwoordigen tijd bij ons opwekte. Wij hebben geaarzeld ze als èen dagbladartikel meê te deelen, omdat men — waarom is ons nooit duidelijk geweest — alles wat eenigzins godsdienst raakte — bij velen ook zelfs onderwijs — niet in een dagblad duldt. Maar wanneer men zijn aandacht, zijn volle aandacht vestigt op de staatkundige, d. i. meestal stoffelijke belangen, vergeet dan de godsdienstige, d. i. geestelijke, derhalve hoogere belangen niet evenzeer onze opmerkzaamheid? Vooral thans bij het bespreken van kwestiën, waar beide belangen vereenigd en dooreengeweven zijn. Deze bedenking hief bij ons de vorige op.

Eindelijk nog dit. Wij hebben onze persoonlijke overtuiging uitgesproken, niet met het doel een andersdenkende te kwetsen. Vragen we voor ons-zelven vrijheid van meening, wij staan die volgaarne anderen toe.

Overzigt van het gebeurde in Nederlandsch-Indië.

Batavia, 27 October. Het doet ons genoegen bij deze gelegenheid zeer uitvoerige berigten omtrent de laatste krijgsverrigtingen te Bandjermassing te kunnen mededeelen, hoewel wij er gaarne gunstiger hadden vermeld. Wordt men ook weemoedig aangedaan door de gedachte aan de dapperen, die met hun bloed den eens gezworen eed van trouw hebben bezegeld, het Hollandsch hart klopt fier bij het vernemen der dappere feiten, daar als overal steeds door ons leger bewezen. Wij verwijzen onze lezers naar die uitvoerige berigten.

De telegraaf bragt alhier van Soerabaija het berigt, dat er onlusten zijn uitgebroken op Cerams zuidkust, waarvan de oorzaak in het Kakianverbond schijnt te liggen. Nadere bijzonderheden zijn nog niet bekend, en zullen hoogst waarschijnlijk voor 't vertrek dezer mail ook niet bekend worden. Wij hopen dat het gebeurde niet te gewigtig zij en vooral geen groote gevolgen hebbe, die het zenden van troepen derwaarts noodzakelijk zouden maken, want waarlijk, die hebben we hier niet te veel.

Overigens kunnen we, wat de rust aanbetreft, van al onze bezittingen zeggen: overal heerscht de meest rustige rust.

De berigten gedurende de laatste veertien dagen van de verschillende gedeelten des Archipels ontvangen, behelzen over 't geheel zeer weinig belangrijks, en men zal het ons daarom ten goede houden, dat we summarisch zeggen: de gezondheidstoestand der bevolking is op de eene plaats iets beter, op de andere iets minder, over 't geheel voldoende; de weêrsgesteldheid eveneens, terwijl de oogst gunstig staat.

Met de zaak van den vrijen arbeid in Rembang en Cheribon zijn we nog geen hairbreed gevorderd. Het officieele blad bewaart over deze aangelegenheid een hardnekkig stilzwijgen, en het onderzoek in Cheribon schijnt nog niet afgeloopen te zijn, of de resultaten blijven verholen, althans men verneemt er geen syllabe van. »Maar ge weet immers, hoe het met kommissiën en onderzoekingen gaat, zoowel in Nederland als hier!" — Ja wel, maar geen hatelijkheden als ik u verzoeken mag. — Hier te Batavia hoort men er niet meer van spreken.

Men ziet h.t. behalve Bandjermassing en Ceram zijn de staatkundige berigten dezen keer bitter pover, en wij beklagen ons des niet, of 't moest zijn, om eens een nieuw onderwerp van konverzatie te hebben, waar iedereen met iedereen over spreken kon. Zulke onderwerpen, men zal het ons toestemmen, ontbreken hier wel eens.

Het doodvonnis, in 't begin van dit jaar over de fraaije letteren in Indië door den boekhandel te Batavia geveld, is voorloopig opgeheven, en men wil zien, of zij hier nog een langer leven verdienen. De Heeren Lange & Co. hadden genoeg van de *Warnasarie*, de heer van Dorp van den *Nederlandsch-Indischen Muzenalmanak*, » arm kindjen! reeds gestorven, nog geen twaalf maandjens oud!" Of het geweten den uitgever van den zoo vroeg overleden almanak plaagde, dan of het mompelend gerucht van een op touw gezette, maar in 't water gevallen onderneming door een vereeniging van jonge mannen hier, de oorzaak is van een nieuwe poging — wij weten en vragen het niet. Genoeg de vorige week plaatste de uitgever dezes een advertentie, waarin het plan ter uitgave van een *Nederlandsch-Indischen Volksalmanak* werd aangekondigd en een algemeene oproeping gerigt aan al wie wilde en konde bijdragen. De kampvechters, reeds vroeger, ook nog in 't vorig jaar in 't strijdperk verschenen, werden afzonderlijk uitnoodigd. Zullen ze antwoorden op die toepstem, die geestesvruchten vraagt? Zal, » wen de bloemkens ten kransjen zijn zaamgevlochten," het publiek genegen zijn, ze te koopen? Wij hopen en vertrouwen van beide: Ja! De prijs kan geen hinderpaal zijn, wat bij de vroegere, meer uitgebreide en kostbare jaarboekjens wel eens het geval was. En zal men ook in Nederland begeerig zijn een blik te werpen in wat onder de tropische zonne werd gedicht en gedacht? Dát weten wij niet, en durven er niet bevestigend op antwoorden. Tot dusverre is het ons nog niet gebleken, dat de dagbladen en tijdschriften, geheel of ten deele aan Indië en zijn belangen toegewijd, zich veel lieten gelegen liggen aan 't geen hier de pers verlaat. Zoo b. v. hebben we nog geen enkel woord over het laatste jaarboekjen, hier uitgekomen gelezen. Een weinig aanmoediging verdiende een dergelijke onderneming van de zijde des moederlands wel. 't Is waar, dat vermeerdert of vermindert het batig slot niet; maar de geest heeft toch ook zijn regten?

BATAVIA.

☞ Even voor het ter perse leggen dezer Courant, ontvingen wij den Java-post.

Met de *Java*, hier eergisteren van Bandjermassing aangekomen, ontvingen wij zeer uitvoerige berigten omtrent de laatste krijgsverrigtingen aldaar, die wij het genoegen hebben gehad, reeds gisteren bij extra No. aan onze abonné's hier ter hoofdplaatse mede te deelen, en die we thans als afzonderlijk bijvoegsel met dit No. verzenden.

Als bijvoeging op onze mededeelingen van Bandjermassing blijft ons nog het volgende te melden:

Dr. Stamler is beneden Martarapoera door gewapende sampangs aangevallen en, na het vlugten der roeijers en na zich een poos verdedigd te hebben, vermoord. Hij is beneden Kajoe Tonggi aan den oever begraven, welk berigt van Martapoera is medegedeeld. Een poging om de moordenaars in handen te krijgen is mislukt.

Bij het vertrek van den post was der *Kinsbergen* last gegeven, naar Latontoer te stoomen om de *Onrust* te ligten. Ook zoude er plan bestaan, om verschillende ratoes, die door verkoop van hare diamanten den opstand financieel ondersteunen, op te ligten en in verzekerde bewaring te stellen.

Reeds lang was er sprake van, om een gedenkteeken op te rigten ter eere van de gesneuvelde officieren in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo. Dit plan is tot rijpheid gekomen, en een inteekeningslijst, die gecirculeerd heeft, bragt p. m. *f* 1400.- op. Onder die zelden behoort ook een gift van *f* 350.— van den gewezen kommissaris den heer Nieuwenhuysen.

Door den chef der expeditie is altoen aan den majoor Koch en den kapitein Schiff het verzoek gedaan, zich in kommissie te stellen, en verdere maatregelen tot uitvoering van dit plan te beramen. Aan den ijver en de bereidwilligheid dezer heeren is het te danken, dat bereids de noodige démarches zijn gedaan, om uit Nederland te teekeningen te bekomen voor een ijzeren monument, dat, voorzien van een toepasselijk opschrift, tevens de namen zal dragen der officieren, op het veld van eer zoo roemrijk gesneuveld.

Bij 't ontvangen van dit berigt rijzen er twee vragen bij ons op: vooreerst, nog afgezien van de bedenking der tijdigheid van dit plan, of het niet beter zou zijn, *den gesneuvelden krijgers* in 't algemeen een gedenkteeken op te rigten; en ten tweede waarom het gouvernement ook niet eenig blijk geeft, dat het den volhardenden moed, het schoone beleid en de beproefde trouw der nog levende strijders op prijs stelt. Dekoraties op het slagveld- zelve uitgereikt, ze hebben ongelijk meer waarde, dan dat ze na jaar en dag van het ministerieele kabinet worden uitgeschreven. Maar al gaat de magt van het indisch gouvernement niet zoo ver, om het eerste te kunnen volbrengen, wij begrijpen niet, waarom juist het einde eener zoo langdurige worsteling moet worden afgewacht, om de onmiskenbaar gewigtige wapenfeiten in den aanvang bedreven, te beloonen. En inderdaad, onze troepen op Borneo's Zuid- en Oosterafdeeling, ze verdienen wel een duidelijk bewijs van koninklijke goedkeuring in den zoo afmattenden strijd, met zoo zeldzame volharding voortgezet.

— In een hierachter volgend berigt, uit de *Javasche Courant* overgenomen, nopens den opstand op Ceram, wordt de waarschijnlijke oorzaak van dit verzet toegeschreven aan het Kakianverbond. Hierover lezen wij in de »Reis door de Minahassa enz." van dr. P. Bleeker, 2de. dl. pag. 206, het volgende:

. . . . » Het verbond der Alfoeren, bekend onder den naam van het kakianverbond, een mengeling van hetgeen onze tegenwoordige tijd oplevert in de vrijmetselarij en de geheime genootschappen, schijnt zijn oorsprong te hebben in het extirpatiestelsel der kompagnie en ontstaan te zijn ten gevolge van de verwoesting van Howamowel door Arnold de Vlaming van Oudtshoorn, wiens talenten en krachtige geest een schooneren werkkring waardig waren. Dat verbond zou gerigt geweest zijn tegen onze overheersching, en thans nog, nu de neiging bestaat weldaden over de bevolking te brengen gelijk vroeger rampen, is het een magtig beletsel tegen de uitbreiding van ons gezag in de binnenlanden. Dit verbond strekt zich echter niet verder oostwaarts op het eiland uit, dan tot waar de stammen huizen, bij welke het moeskoppen of koppensnellen nog als eene stalen wet wordt gehandhaafd, d. i. tot nabij de oosthelft van het eiland, waar sedert onheugelijke tijden zachtere zeden onder de Alfoeren heerschen;" — waarbij de schrijver nog in een noot aanteekent, dat de heer C. Bosscher de meening is toegedaan, dat het kakianverbond zijn oorspong heeft in de oude vijandschap tusschen de stammen van West-Ceram en Oost-Ceram en het beschouwt meer als een middel der priesters (mawing) om hun invloed op het volk te handhaven, dan als bepaald tegen het gouvernement gerigt.

Wij houden ons voor de opgave van nadere bijzonderheden omtrent dit verbond of de aanwijzing van bronnen aanbevolen.

Per telegraaf zijn van Soerabaija de volgende berigten ontvangen:

Timor, 21 September. — De hoofden van Manobait zijn te Koepang geweest, om hunne gehechtheid en onderwerping te toonen. Vele ziekten en sterfgevallen in de binnenlanden door koorts en pokken.

Banda en *Menado*. 1 en 12 October. — Alles rustig. Niets bijzonders.

Amboina. 4 October. — De negorijen Waisamoë en Kairatoe, op de zuidkust van Ceram, zijn in verzet gekomen. De overste de Braband, met 125 man derwaarts gezonden, heeft Waisamoe in de asch gelegd, terwijl Kairaloe door de opstandelingen is verlaten. De vijand wordt verder in het bosch en het gebergte opgespoord. De oorzaak van den opstand schijnt het Kakian-verbond te zijn.

Ternate, 8 October. — Een nieuw traktaat is met den sultan van Tidore gesloten.

Makasser, 18 October. — Z. M. stoomschip *Reinier Claessen* is den 1sten October ter hoofdplaats teruggekeerd van eene reis naar Mandhar, Kajeli, Palos en Toli-Toli; overal behalve te Balanguipa Mandhar was voldaan aan den eisch om schadevergoeding wegens zee- en strandroof. Er werden geene zeeroovers ontmoet. De doeloeng van Lamoeroe heeft zijdelings verzocht te Makasser vergiffenis te mogen komen vragen. Kraeng Segiri, zoon van den leenvorst van Boni, is te Makasser gekomen, om over zijne belangen te spreken.

— Van gouvernementswege is te Bawean publiek uitbesteed de levering gedurende het jaar 1861:

a. van rijst ten behoeve der pradjoerits in die afdeeling, tegen *f* 8, per pikol;

b. van voeding en siri aan de gevangenen, kettinggangers en bannelingen, tegen 20 cents per hoofd daags en olie tot verlichting van de kazerne en wachten der pradjoerits en van de gevangenis aldaar, tegen 50 cents per Ned. kan.

— Te Menado, de levering gedurende het jaar 1861, van:

a. voeding voor de gevangenen en veroordeelden tot dwangarbeid aldaar, tegen 22 cents per hoofd daags.

b. benoodigdheden voor het leprozen gesticht te Toemoempah, als:

rijst	tegen *f* 0,08	per pond.
zout	» » 0,04	»
klapperolie . . .	» » 0,17	» katti.
kleedingstukken voor de verpleegden . . .	» » 4.—	» stel.

c. benoodigdheden ten behoeve der kruisrovéhés in de residentie Menado, als:

rijst . . .	tegen *f* 0,06½	per pond.
stroolappen . .	» » 0,05	» stuk.

d. benoodigdheden ten behoeve der kruisbooten te Menado, als:

rijst	tegen *f* 0,07	per pond.
zout	» » 0,10	»
gedroogde visch . .	» » 0,35	»
klapperolie . . .	» » 0,60	» kan.
brandhout . . .	» » 4,50	» kl. vadem

Krawang. — Den 13den October jl. heeft op de hoofdplaats Poerwakarta een zware orkaan gewoed uit het Oosten naar het Westen, vergezeld van verschrikkelijke bliksem en donderslagen, waardoor twee ploegdieren gedood zijn.

Omtreeks half vier uren nam de wind in hevigheid toe en veranderde een half uur daarna in eene verschrikkelijke windhoos; wierp eene menigte inlandsche woningen en honderde vruchtboomen omver, en ligtte de pannen van de daken.

De kazerne van de pradjoerits, zóomede de woning van den instrukteur hebben veel geleden; de laatste is op verschillende plaatsen uit haar verband geraakt.

De woning van den civielen geneesheer, tevens opziener van de vaccine, heeft zoodanig door de windhoos geleden, dat van het vertrek, alwaar de apotheek stond, de wanden weggeslagen zijn en alles, wat zich in het vertrek bevond, gebroken of zwaar beschadigd is.

Cheribon. — Het Engelsche barkschip *Daniel Jeffries*, gezagvoerder Daniel Jeffries, komende van Pasoeroean via Soerbaya en beladen met 4600 pikol suiker, bestemd voor Glasgow, is op den 8sten October, des nachts te 12 uren, op het middenste rif der Boompjes eilanden gestrand.

Langzamerhand liep het vaartuig vol water, zoodat de kapitein, met zijne vrouw en drie kinderen, en de equipage, den daarop volgenden dag des middags te 5 uren het hebben moeten verlaten, zich inschepende in drie booten, slechts de meest noodzakelijke kleedingstukken mede nemende.

Een boot met den gezagvoerder, diens familie en drie matrozen, is op den 10den October des middags te 4 uren te Indramajoe aangekomen en de twee overi[ge] vaartuigen in den laten namiddag van den volgende[n] dag.

In den avond van den 10den October zijn eeni[ge] praauwen met koelis, onder medegeleide van de m[a]trozen, die met den gezagvoerder waren aangekom[en] naar de plaats van het ongeluk vertrokken, ten ei[nde] te trachten zooveel mogelijk nog een en ander v[an] schip of lading te redden; die matrozen en praauw[en] zijn echter den 12den October 's avonds weder gekee[rd] de tijding medebrengende, dat in weerwil van de me[est] naauwkeurig: onderzoekingen er niet het minste m[eer] van het schip te zien was; volgens gissing zoude h[et] van de klippen gezakt en in de diepte der zee v[er]dwenen zijn.

Aan gemelden gezagvoerder met zijne familie en equipage zijn alle mogelijke hulp en bijstand in hu[n] nooddruftige omstandigheden verleend. De ter re[ede] van Cheribon liggende kruisboot no. 37 is mede o[ok] middelijk na het vernemen der stranding tot het v[er]leenen van hulp afgezonden.

Bagelen. — De vrouw embok Kalido van de de[ssa] Kleiang, distrikt Klialang, afdeeling Ledok, met ha[ar] zuigeling op den arm de rivier Desel in het dist[rikt] Leksono overtrekkende, ten einde zich naar eene [na]burige dessa te begeven, werd door een opkome[nde] bandjir zoodanig verrast, dat zij door het geweld d[aar]van met haar zuigeling de rivier afdreef en in de di[epte] te verdween.

Een ander kind van embok Kalido, dat mede [de] moeder gevolgd en de rivier overgegaan was, had, h[oe]wel nog naauwelijks zes jaren oud zijnde, nietten[min] het beleid, om zich aan de struiken langs den rivier-k[ant] aanwezig, vasttehouden, en zich daardoor van [een] wissen ondergang te bevrijden.

Zich uit de rivier geholpen hebbende, ging Kalido n[aar] het gehucht Kali-Desel, om bijstand introepen.

Zestien man gingen onmiddelijk den rivierkant [op] ten einde te trachten de beide drenkelingen te vin[den] en zoo het kon nog te redden.

Terwijl zij hiermede bezig waren, had er eenskl[aps] eene aardstorting plaats, die de zestien personen on[der] haren last bedekte.

Eenigen hunner, gelukkiger wijze slechts ten ha[lve] lijve onder de aarde geraakt zijnde, hadden nog kracht zich uit deszen netelige toestand te red[den] zoomede de anderen bijstand te verleenen.

Slechts *vijf* personen, die meer verwijderd van elf waren geweest, konden niet onmiddelijk opgespo[rd] worden; — weshalve nadere hulp van het gehucht ingeroepen en verkregen.

Daarop aan het graven gegaan en de aardstorting w[eg]genomen zijnde, werden de lijken van vier gevon[den] de persoon van Salio uit de dessa Kali-Desel, werd e[ch]ter steeds vermist, zoodat men veronderstelt, dat door de aardstorting in de rivier geraakt, en als door den bandjir weggedreven is.

Van de elf personen zijn *zeven* zeer zwaar gekw[etst]. (*Jav. C*[*our.*])

NEDERLAND.

Het marmeren standbeeld van den gevierden v[olks]dichter *Tollens*, vervaardigd door onzen beroemden genoot den beeldhouwer *Strackée*, is den 28sten op het pedestal in het Park gesteld en de plegtige [ont]hulling zal plaats hebben op den 24sten Septe[mber] zijnde de tachtigste verjaring van des dichters gebo[orte]dag. Zoo als men mogt verwachten, zal deze heu[gelij]ke gebeurtenis met een luisterrijk feest gevierd wo[rden] gegeven door het gemeente bestuur, namens de ge[meente] te Rotterdam. Daartoe is reeds een der gelegen[heid] waardig programma door Burgemeester en Wetho[uders] vastgesteld. Tot bijwoning van het feest zijn uitge[noo]digd Z. M. de koning, H. M. de koningin en al de [ove]rige leden van het vorstelijk geslacht; wijders de ministers, de hooge provinciale en gemeentelijke [auto]riteiten, de kommissie voor de oprigting van het s[tand]beeld, die, zoo als men weet, uit geachte ingeze[tenen] van Amsterdam, 's Gravenhage en Rotterdam be[staat] deputatiën uit de verschillende kunst- en wetens[chap] bevorderende instellingen, kunstenaars, enz. enz. de heer *Strackée* en de kinderen en kindskinderen wijlen den gevierden dichter, insgelijks genoodig[d zul]len worden, behoeft nauwelijks gemeld.

Het feest zal worden opgeluisterd door de uitvo[ering] van eene feestcantate, naar aanleiding van een g[edicht] van den heer mr. *A. Bogaers*, door den heer *Joh. Verhulst*, voor mannenstemmen, met begeleiding [van] koperen instrumenten gekomponeerd. Al de hie[r be]staande zanggezelschappen zijn uitgenoodigd, om h[unne] medewerking daartoe te verleenen. De heer mr. *van Reesema* zal, daartoe door het kommitté der viering uitgenoodigd, een korte feestrede uitsp[reken]. Het terrein zal zoo doelmatig mogelijk ingerigt [en] passelijk en smaakvol versierd worden. Het beeld een gewigt van 6000 Ned. ponden.

Z. M. heeft de uitnoodiging bereids met gen[oegen] aangenomen.

Zijn wij wel ingelicht, dan zal aan Z. M. van het gemeentebestuur een diner worden aangeboden na eene gala-voorstelling in den schouwburg zal hebben. Het feest zal vervolgens met een schi[tteren]de vauxhall en prachtig vuurwerk in den *Doele* ten worden.

— De litterarische fakulteit van de te Leyden ge[vestigde] hoogeschool heeft onlangs tot den minister v[an bin]nenlandsche zaken een adres gerigt, waarin [zij zich] beklaagt over den *achteruitgang in algemeene [ontwik]keling en voorbereidende kundigheden*, die jaarl[ijks bij] de aankomende studenten meer en meer word[t opge]merkt, de oorzaken van dezen achteruitgang o[pgeeft] en de middelen, daartegen aan te wenden, aan[ge]geeft. De fakulteit wijst op het groot aantal [leer]lieden, die niet genoeg zijn voorbereid tot het b[ijwonen] van die lessen, welke in het latijn gegeven op de in het laatst verloopen akademiejaar examens en op de omstandigheid, dat de, den van achterlijk blijven in het doen van veel talrijker zijn dan die van het tijdig afleggen van. Zij is van oordeel, dat een en ander aa[n de te]genwoordige inrigting der gymnasia moet word[en]

schreven, dat over het algemeen het gymnasiaal onwijs niet geeft wat het geven kan en geven moet, dat meermalen leerlingen van het gymnasium tot akademie bevorderd worden, die daarvoor noch rijp ch bekwaam zijn. Geene verbetering is, naar de ning der fakulteit, mogelijk, zoolang de Staat voort- de lijdelijkheid in acht te nemen, welke hij, enkele allen uitgezonderd, reeds zoo vele jaren omtrent het nasiaal onderwijs betoond heeft, zoolang hij niet zelf chtige en algemeene maatregelen aanwendt; maar er alles overlaat aan de bijzondere inzigten en proefingen der gemeenten, die in het bezit zijn ieder hare anders ingerigte latijnsche school of naar eigen gewijzigd gymnasium. De Staat-alleen moet inen en besturen en de gymnasien, zoo vele als hij dig acht, onder welken naam ook, maar met één *opleiding voor de hoogeschool,* tot staatsscholen effen. De Staat moet door kundige en in de prakervaren mannen het door hen, overal op gelijken geregelde onderwijs naauwkeurig doen nagaaan, et *jus promotianis*, in plaats van het prijs te geven, zijn regtmatig eigendom krachtig handhaven. Alle e middelen zijn onvermogend, om eene verbetering te brengen, die duurzaam en blijvend is.

ijk welligt sommigen onzer lezers bekend is, moeten anstaande ingenieurs voor de mijnen in Oost-Indië de koninklijke akademie te Delft gedurende vier jaren theoretische studiën aldaar volgen. Na dien tijd ben zij zich naar de steenkolenmijnen te Kerkrade, waar onder de leiding van den direkteur dier mijnen, den van der Elst, hunne praktische studiën beginnen. ra de heer van der Elst genoemde aspiranten hiergeschikt acht, zendt hij hen naar de voornaamste en in Duitschland en Engeland; na hun terugkeer ten zij te Delft hun eind-examen afleggen. De uittende wijze, waarop reeds een aantal ingenieurs op wijze door den heer van der Elst waren gevormd, zijn tijd en moeite geheel belangeloos aan hen ten e gaf, is de reden, waarom, naar wij vernemen, het M. den Koning behaagd heeft den heer van der Elst benoemen tot ridder der orde van de Eikenkroon. vertrouwen, dat allen, die dezen verdienstelijken nieur kennen, met genoegen zijne benoeming zulvernemen.

ENGELAND.

Londen, 7 September. De *Times* van 6 dezer zegt in hoofdartikel: Hoe ongunstig het weder hier te lande zomer ook geweest is, het heeft aan den graanoogst e wezentlijke schade toegebragt. In allen gevalle zal verlies op den oogst op verre na zoo groot niet zijn, verwacht werd; zoo wij nog een veertiental dagen weder hebben, zal de krisis gelukkig zijn doorgen. Men verzekert dat de oogst van dit jaar, zoo hij goed kan worden binnen gebragt, van bijzonder e hoedanigheid zijn zal. Doch er moet nog veel worgedaan, alvorens onze graanoogst in veiligheid is. groote graantelende landen der wereld is de oogst goed uitgevallen; in America is de opbrengst weerruim. In Frankrijk zal er waarschijnlijk geen chot bestaan: maar de oogst is er, over het geheel, dan verwacht werd. In Spanje is de graanoogst loedig; in Rusland en in andere landen aan de Oostver het algemeen goed.

Terwijl de comité's tot ondersteuning der zaak van aldi, te Londen en Glasgow, geene fondsen genoeg en bijeen brengen, om al de vrijwilligers naar Italie ausporteren, is thans een zekere kapt. Hampton nemens te Liverpool en Manchester een nieuw korps aldisten aan te werven en eene inschrijving voor trusting van dat korps open te stellen. Het vertrek te Londen en Glasgow aangeworven vrijwilligers egens financiele redenen 8 dagen uitgesteld.

Laatstl. Vrijdag werd het standbeeld van generaal ock, door den Heer Behnes ten aanschouwe van aanzienlijke ingezetenen gegoten. De vormen van eeld, waartoe aanzienlijke geldelijke bijdragen zijn gebragt, zijn in alle opzigten voldoende en de geis droeg de welve diende goedkeuring van lady Hak weg. Het standbeeld zal binnen kort op Trafalquare worden geplaatst, in de nabijheid der standen van Nelson en Napier. Men gelooft dat lord over aan de onthulling, die in Nov. aanstaande aats hebben, deel zal nemen.

Telkens luider klagten rijzen op over de inbreuken, door Fransche visschers, meer bijzonder op onze d-oostelijke kusten, op de in 1839 met Frankrijk ge- overeenkomst ten opzigte der visscherij gemaakt en. In Augustus des vorigen jaars maakte eene van Fransche visschersbooten zich van het visch- in Goswickbaai geheel meester, verdreef de booten Holy-eiland en Berwick, bleef daar verscheiden da- zuiverde den gevangen haring op den zich wederk toegeëigenden grond. En nu in de laatste weerd deze zelfde schending, naar men verzekert bescherming van twee Fransche stoombooten, ld, die reeds gedurende eenigen tijd gebezigd werm in het vischwater in de nabijheid van North land te kruisen. De dagbladen dringen er ten e op aan, dat dit kwaad geweerd worde en dat wee of drie oorlogsvaartuigen, die de Schotsche ewaken, order tot het handhaven van de regten ngelsche visscherlieden worde gegeven.

Volgens eene correspondentie uit Beyruth van 17 in de *Daily News* voorkomende, hebben de Drusen waar geene vijandige houding tegen de Engelschen omen, maar van hun haat tegen de Franschen n zij luide. Over het algemeen zijn de Arabieren nschen niet zeer gezind, en de Engelsche vloot- in de Syrische wateren heeft aan de officieren t eskader verboden, de dorpen in de nabijheid van n te bezoeken, ten einde zij niet voor Franschen en en door de Drusen doodgeschoten zouden .

Men zal zich herinneren, dat na den slag bij Maeen nationale inschrijving in Ierland werd opend, om aan maarschalk Mac-Mahon, wiens geslacht land afkomstig is, een eeredegen aan te bieden. degen is thans vervaardigd en wordt door een deputatie van Dublin naar het kamp van Châlons gebragt, waar de maarschalk zich thans bevindt. Op de eene zijde van dat kostbare voorwerp, als kunstwerk hoogst opmerkelijk, ziet men het wapen van het geslacht Mac-Mahon met zijne spreuk: *Sic nos sic sacra tuemur*, en op de andere zijde staat in de iersche en de fransche taal: *Het verdrukte Ierland aan den dapperen soldaat Patrick Morris de Mac-Mahon, maarschalk van Frankrijk, hertog van Magenta, afstammeling zijner oude koningen.*

FRANKRIJK.

De keizer en de keizerin zijn thans op hunne reis door de provincien. Meest overal werd de keizer met aanspraken van politieken aard begroet, waarop hij telkens antwoordde. De geest, die daarbij onveranderlijk voorzat, kan blijken uit het volgende antwoord des keizers, op de aanspraak van den maire van Chambéry:

»Ik dank u voor de wijze, waarop gij mijne pogingingen om de welvaart van Frankrijk te vermeerderen op prijs stelt. Ik houd mij alleen bezig met de algemeene belangen des lands en acht alles wat hunne ontwikkeling kan in den weg staan, verre beneden mij. Het onregtvaardig wantrouwen, dat buiten de grenzen wordt opgewerkt, zoowel als de overdreven vrees en de zelfzuchtige belangen in het binnenland maken dan ook geen indruk op mij.

»Niets zal mij doen afwijken van den weg van gematigdheid en regtvaardigheid, welken ik tot nu toe gevolgd heb, en die Frankrijk staande houdt op den trap van grootheid en welvaart, dien de Voorzienigheid aan dat rijk in de wereld heeft aangewezen. Wijdt u dus met vertrouwen aan de werken des vredes. Ons lot berust in onze eigen handen; Frankrijk geeft in Europa de impulsie aan alle groote en edele denkbeelden; het onderwindt slechts een slechten invloed, wanneer het zelf ontaardt. Gelooft mij, Frankrijk zal met Gods hulp onder mijne dynastie niet ontaarden."

— De graaf de Persigny heeft als president van den algemeenen raad van het departement du Loire eene rede gehouden, waarin hoofdzakelijk het volgende voorkomt.

Ik zal thans niet in een onderzoek treden van de meerdere of mindere kansen van het behoud des vredes. Maar het programma des keizers, te Bordeaux gegeven, *l' Empire c'est la paix*, is niet veranderd. Toen de keizer deze gewigtige woorden sprak, kon hij daarmede niet bedoelen, dat hij den oorlog onder alle natiën der aarde onmogelijk maakte en een nieuwen weg opende, om alle problemas van de Europesche maatschappij op eene vreedzame wijs op te lossen. Maar de ware beteekenis van zijn programma was, dat het nieuwe keizerrijk de erfenis van het eerste slechts onder benefice van inventaris aanvaardende, de vermaking van strijd en wraak verwierp, om voortaan in betrekkingen van vrede en eendragt met alle mogendheden te leven; en dit programma is getrouw nagekomen. Maar voor dat het tegenwoordige keizerrijk tot stand kwam, waren er reeds twee kwestiën van een zeer groot gewigt aanhangig: de Oostersche en Italiaansche, die niet langs diplomatieken weg opgelost konden worden. Indien daaruit moesten voortspruiten oorlogen, die niet vermeden konden worden, dan toch zijn zij met spoed en succes ten einde gebragt, terwijl het daarbij beoogde doel volkomen bereikt is. De vernieling van Sebastopol, waardoor Rusland belet werd bezit te nemen van Konstantinopel, heeft de Oostersche kwestie overgebragt bij den raad van het vereenigd Europa. De Italiaansche staten te onttrekken aan de Oostenrijksche heerschappij, was het voornaamste doel van den Italiaanschen oorlog, en dat doel is volkomen bereikt. Italie moge nu een staten-bond worden of een koningrijk; de Italianen mogen nu door eigen schuld de onafhankelijkheid in gevaar brengen, welke wij hun teruggegeven hebben, door zelve te schenden het beginsel van noninterventie, den waarborg voor hunne onafhankelijkheid en vrijheid; het reeds verworven resultaat beheerscht de secondaire kwestien en ontneemt aan de nadere gebeurtenissen haar natuurlijk gewigt. Behalve de genoemde kwestien is er geene andere in Europa aanhangig, die ons werelddeel ongerust kan maken. De vrees van Duitschland, ten aanzien van de grenzen aan den Rhijn, en de vrees van Engeland, betreffende een inval, verdienen geene ernstige aandacht. Een rivier als de Rhijn is geene strategische grens meer. Voor een illusoir voordeel zal Frankrijk zich aan geen Europeschen oorlog blootstellen. En wat betreft het denkbeeld, om de Duitschers tot eenheid aan te sporen, ten einde ons het regt te geven, om ten behoeve van het Europesche evenwigt, aanspraak te maken op de Rhijnprovincien, dat is een staatkundige onzin. Als militaire mogendheid is Frankrijk tweemaal sterker zonder den Rhijn en met een verdeeld Duitschland, dan met die onbeduidende aanwinst tegenover eene Duitsche eenheid. Wat Engeland betreft, geen van beide mogendheden verlangt een verschrikkelijken strijd te voorschijn te roepen. De Engelsche natie is onder eene deugdzame koningin, met vredelievende gevoelens bezield; de uitstekende mannen van dat land willen de goede verstandhouding met Frankrijk.

Nadat zooveel groote zaken tot stand gebragt zijn; nadat Frankrijk zooveel roem verworven heeft, is het natuurlijk, dat wantrouwen en bekommering in Europa ontstaan. Frankrijk heeft evenwel de Italiaansche verwikkelingen niet te voorschijn geroepen; het heeft Oostenrijk de noodlottige staatkunde, welke den opstand in Italie ten gevolge heeft gehad, niet aangeraden; het is niet verantwoordelijk voor de traktaten, die Oostenrijk heeft gesloten met de Italiaansche vorsten; integendeel Frankrijk heeft alles gedaan om den oorlog te voorkomen. Zoo de keizer vóór den oorlog het stilzwijgen heeft bewaard nopens zijne beloften, om den aanval van Oostenrijk op Italie af te weren, dan was het daarom, omdat dit stilzwijgen tegenover de Italianen ten aanzien zijner veelvermogende medewerking het beste middel was, om de Italianen niet al te opgewonden te maken. Dit stilzwijgen, hetwelk men den keizer verweten heeft, was dus juist ongunstig voor hem-zelven. Even zoo was het ten aanzien van Savoye. Het traktaat van Villafranca hebben de Italianen geschonden door zich verder aan gene zijde der Alpen te begeven. Frankrijk kon dus niet van zijne grenzen aan de Alpen afzien op het oogenblik, dat aan zijne gewone grenzen een groot Italiaansch koningrijk opgerigt werd. Frankrijk heeft ten dien opzigte zijne voornemens nimmer voor Sardinie, noch voor Engeland verholen. Het heeft niemand misleid. De keizer heeft bij gevolg Frankrijk tot eene zeer wettige positie teruggebragt, zonder eenig nadeel toe te brengen aan het vertrouwen in Europa. Het geheel der keizerlijke politiek is zuiver en eerlijk. Indien de keizer den oorlog in Italie heeft gevoerd, dan is het omdat de overige mogendheden hunne verantwoordelijkheid buiten spel wilden laten. Zoodra het mogelijk was tot een resultaat te geraken, heeft de keizer den door de geheele wereld zoo gewenschten vrede gesloten. Sedert 1815 is Frankrijk genoodzaakt geweest te gehoorzamen aan Europa, dat vijandig tegenover ons stond. Het was de geest van een vroeger tijdvak. Het stelsel van 1815 is door Europa zelf omvergeworpen; want dit stelsel was een geweldadig en transitoir werk, dat door twee groote schokken het Europesche evenwigt omverwierp. Europa had er belang bij, dat het werk der groote verzoening tot stand kwam, opdat Frankrijk met toestemming van allen, zonder bedreiging van zijn kant en zonder dat het zelf zich bedreigd zag, den rang hernam, dien het toekwam in den raad der mogendheden. Dit werk is voltooid; de taak van het nieuwe keizerrijk is vervuld; de militaire rol van Frankrijk is in Europa geëindigd.

Ik acht mij gelukkig in gemoede te kunnen zeggen, dat een tijdvak van vrede en voorspoed zich voortaan voor Europa ontsluit.

Parijs, 6 Sept. De week is tot hiertoe arm geweest, zoowel aan politieke als financieële gebeurtenissen. De markt bevindt zich, als het graf van Mahomed, tusschen twee tegenstrijdige elementen, die haar staande houden in den stilstand; aan den eenen kant de geldruimte, die naar rijzing streeft, en aan den anderen de staatkundige verwikkelingen, die daling doen vreezen. Aldus getirailleerd, vertoont de beurs eene betrekkelijk groote vastheid, te meer, daar dit ook met de Engelsche beurs het geval is.

Terwijl de keizer zijne reis voortzet, aller blikken nu eens naar de coalitie gewend, die zich al meer en meer tegen Napoleon III vormt, dan weder naar Italie, alwaar de ontknooping, althans ten aanzien van Napels, ophanden is.

Nopens de plannen van Victor Emmanuel, omtrent Italiës verhouding tot Venetië, geloof ik u de volgende, zeer waarschijnlijke mededeelingen te kunnen doen. Het denkbeeld, om Venetië nog dit jaar aan te tasten, heeft Piëmont voorshands opgegeven. Om vreemde interventie en zelfs die van Frankrijk te beletten, wil Piëmont vooraf, en wel in de hoop der spoedige inlijving van geheel Neder- en Midden-Italië, met uitzondering alleen van de stad Rome en hare omgeving, een algemeen Italiaansch leger organiseren, dat sterk genoeg zal zijn om in het volgende voorjaar den strijd tegen Oostenrijk op te nemen. De vijandige houding der bevolking van Venetië wordt hierbij sterk in rekening gebragt. Men zou aldus den kamp tegen Oostenrijk als een binnenlandschen Italiaanschen bestempelen, en de verantwoorlijkheid van algemeenen oorlog op elke vreemde zich inmengende mogendheid laden. Dit thans is ook door Farini aangeroerd, toen hij den keizer onlangs op zijne reis door Savoye begroet heeft.

De diplomatie alhier houdt zich menigvuldig bezig met eene phrase, die in den jongsten tijd in omloop is gebragt, luidende: »De eenheid van Italië is eene brug naar den Rhijn". Doch het kan wel niet worden betwijfeld, of deze gaat van Oostenrijk uit.

Dat Piëmont militaire toebereidselen maakt, is hier geen geheim meer. Van alle punten vertrekken dagelijks troepen, om het Mincio-leger te versterken.

Te Turijn is tegenwoordig geen soldaat meer. In de garnizoensdienst wordt, even als tijdens den Italiaanschen oorlog, door de nationale garde voorzien. Frankrijks houding, bij deze oorlogzuchtige demonstratie van zijn geallieerde, is eene afwachtende, en de keizer kan die ook wel het langst bewaren.

Toch verzekert men mij, dat hij onmiddelijk na het onderhoud met Farini en Cialdini, op verzoek der Piëmontesche regering, last heeft gegeven, 20,000 projektielen voor geraijeerde kanonnen en 1 milioen patronen voor getrokken geweren terstond naar Turijn te zenden. Overigens mag uit deze leverancie het besluit niet worden getrokken, dat Frankrijk al de manifestatien van Piemont goedkeurt; zij geschiedt slechts, omdat het zich onmogelijk vijandig tegen de Italiaansche zaak mag toonen.

De Syrische expeditie beschouwt men hier als eene totaal verongelukte; niet alleen dat de troepen, ondanks alle verontrustende artikels der Fransche pers, ginds volstrekt niets te doen hebben, zouden zij, des vereischt, ook niets kunnen doen, vermits de cholera allerhevigst onder hen woedt.

Zeer veel opziens baart het hier, dat de bey van Tunis den keizer in Algerie zal begroeten, en nog meer, dat de Akhbar, die te Algiers verschijnt en deze hulde vermeldt, er bij voegt, dat de bey onze bondgenoot en... zelfs nog wel iets meer is. Dikwijls heeft de Fransche vloot de Turksche belet, hem een zeer verdacht bezoek te brengen. Men kan zeggen, dat de beys van Tunis onder Frankrijks bescherming staan en zij zich dit waardig toonen.

Of dit met alle verzekeringen van handhaving der Turksche rijks, onder welks suzereiniteit immers de bey van Tunis staat, strookt?

Zoo even verneem ik, dat de heer Brenier, onze gezant te Napels, in last heeft, deze stad met het geheele personeel der ambassade terstond te verlaten, zoodra Garibaldi haar bemagtigd zal hebben.

Den heer Rothschild alhier zijn vele waarden van den koning van Napels toegezonden.

Uit Nizza wordt gemeld, dat de toebereidselen voor de ontvangst des keizers bijna zijn geëindigd. De appartementen van de grootvorstin Helena van Rusland zijn ter beschikking van de keizerin gesteld. Er worden vele maatregelen genomen, om wanorde en ongelukken te voorkomen; zoo zal op den dag van aan-

komst van 's ochtends 7 uur de weg naar Villafranca afgesloten zijn; men zal geen bouquetten mogen werpen, ten einde, naar men zegt, de paarden niet te verschrikken; petitiën mogen niet regtstreeks aan den keizer of zijne adjudanten, maar moeten aan een daarvoor ingerigt bureau worden afgegeven. De personen, die men verdacht hield van wanorde te zullen veroorzaken, zijn uit de stad verwijderd, aan anderen is aangezegd, dat de politie het oog op hen hield.

Er heerscht groote oneenigheid tusschen de burgerlijke en de adelijke familiën aangaande de keuze der meisjes, die aan de keizerin een bouquet zullen aanbieden.

— De aanspraak van den bisschop van Grenoble aan den keizer luidt aldus:

»Te midden der bekommering van dezen tijd, bij de vermetelheid des oproers, bij de gruwelen van eene in blindheid voorthollende dweepzucht, is het voor ons een groote troost te zien, dat overal waar op aarde eene regtvaardige en heilige zaak is, de Fransche vaan zich verheft, om die zaak te ondersteunen of te wreken.

»Uwe legers, Sire, zijn in het verre Oosten aan de heilige belangen der christelijke beschaving bevorderlijk. Zij beschermen op den troon, dien zij hersteld hebben, de bedreigde veiligheid van het opperhoofd der kerk, en op een bodem, vermaard door de grootste herinneringen, welke daaraan verbonden zijn, wreken zij de beleedigingen der godsdienst en der menschelijkheid aangedaan, beleedigingen, waarvoor geen naam bestaat.

»Dit Sire, maakt een deel uit van den roem uwer regering. Gij hebt het gevoeld, even als het volk dat u aan zijn hoofd heeft gesteld, en het is er trotsch op onder uw magtigen invloed de beschermende rol te hernemen, welke het zoo edelmoedig vervuld heeft in de schoone tijdperken zijner geschiedenis.

»Ga voort Sire, met de wijsheid en de standvastigheid, die u eigen zijn, op den weg dier Katholieke en nationale traditiën. Frankrijks zwaard is in uwe hand; gij draagt het met roem, en welke hinderpalen de naijverige ligtgeraaktheid of de revolutionaire hartstogten ook voor Uwe Majesteit opwerpen, wij zeggen met vertrouwen dat zij, die door Frankrijks zwaard gewroken en beschermd worden, voortaan vrij zijn van alle vrees. Hij die onder bescherming van Frankrijk staat, is wel bewaakt.

— Aan het *Journal des Débats* wordt onder dagteekening van 31 Augustus het volgende uit Napels geschreven:

»Frans II heeft van den heer Romano eene memorie betreffende den toestand des lands gevraagd. De minister bood hem eene memorie aan, waarin hij, na alvorens de vorderingen der revolutie, den volksgeest en de trapsgewijze ontbinding van het leger te hebben aangetoond, hem eerbiedig onder het oog bragt, dat eene goede staatkunde vorderde, dat de koning het land zoude verlaten. Frans II las de memorie van den minister van binnenlandsche zaken en werd daardoor getroffen; hij wilde nogtans den raad zijner generaals inwinnen. Inderdaad werden al de te Napels aanwezige bevelhebbers ontboden.

»Gelijk reeds gemeld is, waren die generaals onder elkander van gevoelen, dat men niet moest strijden of althans slechts in die mate, dat de eer van de Napelsche vlag gered werd. In tegenwoordigheid des konings veranderden die heeren echter in helden. De maarschalk Viglia, de generaals Marra, Barbalonga, Catrofiano en tien of twaalf anderen stemden voor eene verdediging tot het uiterste. De meest standvastige was de prins Ischitella.

»De vertoogen van prins Ischitella troffen den koning, die besloot te blijven en tot het uiterste weerstand te bieden.

»Wat het leger betreft, dit gaat langzamerhand tot ontbinding over. In het kamp van Salerno heerscht de koorts. De generaal Bosco zelf is ziek, hij heeft zich naar de hoofdstad begeven, om zijn geneesheer te raadplegen en den koning mede te deelen, dat zijne soldaten met geheele kompagnien beginnen te deserteren. Het kamp van Salerno zal dus opgebroken worden. De geheele provincie is in opstand. Van Kaap Spartivento tot Eboli bezit de koning geen enkel soldaat meer. Generaal Caldarelli heeft gekapituleerd; hij had onder zijne bevelen een regiment lanciers, een regiment van linie en eene batterij artillerie; een gedeelte dier troepen is uiteengeloopen, een ander gedeelte heeft de zijde der opstandelingen gekozen, terwijl de overigen beloofd hebben niet tegen Garibaldi te zullen strijden. Generaal Vial heeft bij de nadering der Garibaldianen te Monteleone den schijn aangenomen van ziek te zijn; hij sloot zich in zijne kamer op en liet zijne soldaten aan hun lot over.

De regering heeft al hare in Calabrie overgebleven troepen laten inschepen, terwijl Garibaldi al de Napelsche soldaten, die hun verlangen hadden te kennen gegeven, om niet onder zijne vanen te strijden, teruggezonden heeft. Gisteren zijn op het kasteel San Elmo de kapiteins Marco en Favalli gearresteerd, omdat zij hunne soldaten hadden aangeraden den opstand niet te bestrijden. Naar genoemd kasteel zijn ook gevankelijk overgebragt de generaal Melandez en het hoofd van zijn staf, kapitein Torventeros, beschuldigd van bij de verovering van Piale, met Garibaldi in verstandhouding te hebben gestaan. Bijna al de officieren van het 8e regement en 200 soldaten zijn uit Capua gedeserteerd. De kolonel van het 6de regiment heeft aan de regering kennis gegeven, dat zijn regiment niet wilde vechten. Bij het garnizoen van Napels hebben mede talrijke desertiën plaats, hetgeen nog erger zoude zijn, indien de soldaten niet in de kazernes gekonsigneerd waren.

DUITSCHLAND.

Uit Bruchsal wordt het volgende gemeld, als een bewijs voor het hooge gewigt der telegrafie, daar zij hier heeft gestrekt, om het verlies van menschenlevens te verhoeden. Den 25sten Augs. was de sneltrein van 2 uren volgens gewoonte van daar naar Bretten vertrokken, toen men zich herinnerde, dat, ten gevolge van eene wijziging in de dienst, de van Bretten naar Bruchsal vertrekkende goederentrein mede reeds op weg was, zoodat eene botsing tusschen beide treinen was te voorzien. Onmiddelijk werd echter per telegraaf te Bretten kennis gegeven van het dreigend gevaar, en het mogt dan ook, hoezeer met veel moeite, gelukken, den goederentrein, die reeds een tamelijk eind wegs had afgelegd, te doen ophouden en naar het station terugkeeren.

— Op eene auctie te Leipzig werden voor eenige dagen onder anderen ook eenige medaillons van Victor Emanuel tot hooge prijzen verkocht. Onmiddelijk daarop werd een medaillon van Napoleon III geveild, doch er werd geen groschen voor geboden. Op de herhaalde vraag van den afslager: »Wat men daarvoor wilde geven?" luidde het schier eenparig antwoord: »Niets!"

— Volgens berigten uit Konstantinopel heeft de sultan het grootkruis der Médjidié-orde aan Abd-el-Kader geschonken, ter belooning van zijn gedrag te Damaskus.

SPANJE.

Den 26 Augustus werd te Saragossa een stierengevecht vertoond. De beroemde torreador Cuchares, een Aragoniër, had reeds drie stieren afgemaakt en de vierde verscheen in het strijdperk. De woede van dit dier is buitengewoon; de vaantjes der picadores worden door den stier verscheurd, en met een sprong stort hij zich over de pallissaden onder de militaire wacht. Hij werpt een soldaat omver, die dadelijk in deerniswaarden toestand naar het hospitaal wordt gebragt. Plotseling springt hij over de barrière en valt woest brullende onder de toeschouwers, ongeveer 6000 in ge al. De schrik en angst zijn onbeschrijfelijk; men gilt, schreeuwt, vlugt en verdringt elkander bij den uitgang, waardoor verscheidene personen bijna stikken. Soldaten met sabels en bajonetten en Cuchares met den degen in den hand vervolgen het dier, dat alleen tracht te ontkomen, doch niemand wil bezeeren. Eenige toeschouwers schieten met pistolen op den stier, doch treffen niet hem, maar andere toeschouwers. Eindelijk gelukte het den vluggen Cuchares den stier nabij te komen, en met een degenstoot valt het dier dood voor zijne voeten neder.

AMERICA.

Te New-York is de aandacht gevestigd op de onderneming van zekeren Lowe, die een luchtbal of luchtschip heeft vervaardigd, waarmede hij in 48 uren de reis naar Europa hoopt te volbrengen. Reeds is een proef met dien ballon genomen, die als volkomen geslaagd beschouwd wordt en waardoor de mogelijkheid moet gebleken zijn, om den loop van den ballon in de lucht te besturen.

— Onlangs ontving de thesaurier van het Amherst-kollegie van den heer D. Sears te Boston, die deze instelling steeds mild begiftigde, eene kleine, zorgvuldig gesloten doos, met het bijvoegend berigt, dat zij eerst na verloop van honderd jaren geopend mag worden, en wel op straffe van verbeurte der daarin vervatte gift. Men verdiept zich in gissingen over den inhoud en de redenen der gestelde voorwaarde. De meest waarschijnlijke meening is, dat de doos bewijzen van eigendom op bezittingen te Boston bevat, die voor den tijd van honderd jaren verpacht zijn, maar daarna in eigendom aan het kollegie moeten overgaan. „Maar, zegt de redakteur van het americaansch dagblad *Springfield Republican*, die nog zeer levenslustig schijnt te zijn," laat ons geduld hebben tot het jaar 1960, dan zullen wij er alles van weten."

Klopgeesterij en Tafeldans.

III

«Alle goede dingen" zegt het oude spreekwoord," bestaan in drieën, en om te toonen, waarde lezer, dat dit met middelmatige dingen ook het geval zijn kan, zend ik u hier het derde gedeelte van mijn artikeltje over tafeldans en wat er aan vast is. Het belangrijke stuk in de *Gids* van Junij, geschreven door Dr. A. Pierson, heeft mij daartoe aanleiding gegeven, want het heldert veel op, wat vroeger mij en welligt anderen duister was. Want is het u ook niet bevreemdend voorgekomen, hoe verlichte en vooral vrome menschen te gelijkertijd zeer helder kunnen oordeelen over andere zaken, en volslagen blind zijn, zoodra het iets geldt, wat naar het bovennatuurlijke of supranaturalistische zweemt? Goddelijk, heilig, wonderlijk en bovennatuurlijk aan den éénen — ongoddelijk, onheilig, natuurlijk, zondig aan den anderen kant, zijn voor hen van gelijke beteekenis. Van kindsbeen af wordt hun ingeprent hunne rede te wantrouwen, liever blind te gelooven dan vlijtig te onderzoeken, van de belangen des geloofs geen zaken des verstands te maken, en ziet daar, dat zaad heeft vrucht gedragen — wat hun onverklaarbaar, bovennatuurlijk voorkomt, beschouwen zij niet bij het licht der rede, maar met de blindheid die *hun* geloof van hen vordert. Blind te gelooven, is ook inderdaad gemakkelijker dan te onderzoeken en met zich en anderen in gedurigen tweestrijd te leven. Het eerste kan, wij zien het menigwerf, eene rust schenken, die ons benijdenswaardig voorkomt, het tweede leidt vaak tot twijfel, pijnlijke onzekerheid en harde miskenning. Hoe velen zijn er niet, die het natuurlijk en vergeeflijk vinden, wanneer op sommige punten uw gevoelen van het hunne verschilt, zelfs daar waar zij-zelf de volmaaktste zekerheid aan hunne zijde hebben, terwijl diezelfde menschen u verketteren zullen en verafschuwen, als gij iets anders gelooft dan zij, in zaken welke de menschelijke geest nooit geheel, maar slechts bij benadering zal kunnen bevatten.

Maar aangezien Dr. A. Pierson de zaak in kwestie beter uiteen heeft gezet dan ik zou kunnen doen, zoo beveel ik de volgende regelen in uwe aandacht aan. Dr A. Pierson. Gids. Junij 1860, pag. 779.

"De gemeente niet alleen, ook theologen verwarren niet zelden de begrippen, die de woorden: *bovennatuurlijk* en *goddelijk* ons vertegenwoordigen. Ook daar, waar men blijkbaar slechts weinig heeft nagedacht over het regt, waarmede eene scheiding tusschen het natuurlijke en bovennatuurlijke wordt aangenomen, wil men die scheiding toch niet prijs geven; en menigeen, die geheel onbekwaam zou zijn, om den wijsgeerigen grond van die scheiding aan te wijzen, wil er toch niet van hooren, dat men het bovennatuurlijke zou mogen ontkennen. Vroeger heeft mij dit dikwerf bevreemd. Ik vroeg mijzelven af, waaraan die liefde voor het bovennatuurlijke, dat mij en anderen zooveel weerzin inboezemt, toch moest worden toegeschreven. Achting voor hen die deze liefde koesterden, verbood mij hier enkel aan bij te denken. Hoe werd mij alles helder, toen ik be te dat het bovennatuurlijke bij de meesten van die er sterk aan hechten, niet beteekent wat er in wijsgeerig spraakgebruik onder verstaan wordt, volkomen gelijkluidend geacht wordt met het godde Op zich-zelve is deze verwarring van denkb volmaakt onverschillig, maar zij wordt gevaarlij de gevolgtrekkingen, waartoe zij voert. Is alle bovennatuurlijke het goddelijke, dan is ook het nat ke het ongoddelijke. En hier begint de dwaling te schen. Nu wordt het leven Gods streng geïsoleerd v leven der natuur, wel niet in de theorie, maar metterdaad. Het volk komt daar rond voor uit oorlooft eene pastorale herinnering:

»Ze was vroom en goed, de herstellende krank wie de geneesheer het gebruik van vleesch had geschreven, veelvuldiger dan haar ingeteerd fort haar wou toestaan; vroom en goed, maar hare den den omtrent voeding waren vreemd. Want toen i het sommetjen ter hand had gesteld, waarmeê zij d den slagter naar haar woning kon lokken, heette at ik dagelijks drie pond vleesch, domine! en ik een ligchaam, dat het goed kon verteren, als G zegen niet gaf, wat zou het baten?" Melieve, mijn verwonderd antwoord, is het nog niet g Als God u vleesch geeft en uw ligchaam dat he teren kan, welken zegen moet Hij er en dan nog ven?"

"Nogthans had deze kranke de prolegomena supranaturalistische dogmatiek nooit gelegen. Z gij, supranaturalistische theologie, dacht ik bij he gaan: het vleesch komt van den slagter; wel en wat van den slagter komt, komt niet van G is zonneklaar! Iets dat men in den winkel haal men betaalt of ook niet betaalt, dat zou van G men? Niet mysterieus genoeg!„

"Zoo zijt gij, supranaturalistische theologie, wa ook maar eene herstellende kranke!"

»Nu is het duidelijk dat als men het natuurlij eene lijn stelt met het ongoddelijke, niemand, di materialist of atheïst wil zijn, het bovennatu missen kan."

BATAVIA, 27 October 1860. G

Een en ander over het oude Bat

II

Wij vervolgen, gelijk wij aanvingen, om terwijl wij me ge schreden door sommige gedeelten der geschiedenis van treden, bij andere minder of nog niet bekend eenigen tijd. eenige oogenblikken te verwijlen. Zoo ook thans bij de vorming en regeling van zijn bestuur.

Batavia was niet gelijk Rome, in den aanvang een stad vrouwen. Geen sabijnsche maagdenroof behoefde daar be worden. Immers reeds tijdens de belegering van het fo de Engelschen en Jakatranen, waren daar binnen een d veertigtal, die met haar mannen den nood en de ellende beleg deelden. En dat ze zoo niet allen dan toch grootende landsche vrouwen waren, mogen wij gelooven, daar d vroeg mede naar Indië reisden. Immers reeds met de vloot 1610 onder Pieter Both uitzeilde, gingen 36 hollandsc wen meê, »vermits den soldaten en matrozen toegesta hunne vrouwen mede te mogen nemen"; »later, in 16 volgt Valentijn, »zonden de Heeren XVII vijf of 6 jong ters uit, die Compagnie's dochters genaamd wierden, e van alles dat zij noodig hadden voorzagen tot kousen, nen, hemden, en verdere kleederen toe." Men ging la met het uitrusten van zulke compagnie's dochters. gen vaak bij het aan wal stappen een opgetoomden hoed ren als de marketentsters, en waren in een soort van amazonen gekleed. Wie ze waren? Valentijn antwoordt daarop: » moet men met de soldaten wijven niet verwerren, hoewel veel adelijker zijn." Elders zegt hij van haar, dat zij »jonge aankomende vrijsters, dochters der E. Maatschappij genaam trokken, en met een hoed met pluimen op 't hoofd uit Schoon deze van 't slegste soort waren, werden dezelve den voor gebradene peerkens gehouden."

Nicolaas de Graaff, spreekt meen ik, in zijn »Oos spiegel," ook van haar, als van andere. De toevloed v wen uit de mindere klasse om naar Indië te gaan moet in voorbij het midden der zeventiende eeuw, een halve eeuw tavia's stichting zeer groot zijn geweest. Zoo toch ver »want bijaldien dat de heere Bewinthebbers konsent g yder vrij mogte mede varen die wilde, ik geloof datter mee luyden op de schepen soude wesen als manvolk, waar maals grote onheile twist en tweedragt soude ontstaan, en magger niemant mede gaan, als bij eendragtige toestem Bewinthebbers, ende ook niet meer als seker getal, welk de schepen worden verdeelt, en yder na zijn qualiteit w accomodeert, maar al die vrouwluyden die anders med als met consent en toestemminge van de heere Bewinth niet anders als een deel uitschot en kanalje, die haar de schepen in zee gaan, onder de matroze komen te v of komen haar in soldaats of matroze kleeren te verklee met haar aan een bak,". . . enz. enz.

Zoo bevoordeelde dus de Compagnie, geheel in den haar bedoelingen met Batavia's stichting, de uitzending kuwde vrouwen naar Indië. In die jaren was het voor anders te Batavia gesteld dan in lateren tijd. To de hollandsche vrouwen, haar taal, zeden en gewoon dan ook vaak, aldaar de overhand hebben gehad, en eve heerschende zijn geweest, als ze later door die der borene zoo geheel verdrongen werden. Zoo zelfs, dat op het laatst der vorige eeuw, met haar echtgenoot hu trekking uitgekomen, zich genoodzaakt zag, gelijk mij ter vaak verhaalde, om de vaderlandsche kleeding en co de saja cabaja en condee te verwisselen, wilde ze niet mesvereenigingen om haar vreemde en zotte kleeding ehen worden. Zij kon er echter niet toe komen, hoe het ook vond, ja sommigen het haar zelfs als een geb voeding toerekenden, om zich de beteldoos te laten n toen, zoo prachtig van goud, en vaak bezet met edele een voorwerp van bijzondere luxe en trots was en in de voornaamste dameskringen.

Wij zien ook op dien platten grond van Batavia, dat stad, door een bogt der rivier en de Nieuwpoortgr en ingesloten, toen reeds in erven was verdeeld. schijnlijk zullen zij de buitenplaatsen van het Batavie geweest zijn. Gedurende de belegering trok men achter de redouten en wachthuizen de Nieuwpoort waarom zij ook genaamd wordt »het afgesneden deel bij ons geraseert ende verbrandt, uitgezondert de ke

Van de gansche latere westzijde er stad, aan den rivier, bestond toen nog niets. Wij zien er slechts factorij der Engelschen »t' Engels huys, zijnde bij na geraakt en de muyren naderhand door ons voorts gera voor te comen dat den vijant, zich daar in quame v

Dat huis nam omtrent dezelfde plaats in, later door de tugesche kerk met haar kerkhof, thans door de kantor meren Rueb, Cores de Vries en Roselje ingenomen. hooger aan de rivier, daar vooral, waar wij thans zoo Consuls-wapenschilden van duitsche rijken kunnen was »de clappusthuin van den predikant Danckert gehouden als wanneer de vijant de stad in 't zuidweste ger naderde,"

De overzijde der rivier was daar en hoogerop, nog overal met „clappus en andere fruittuynen" begroeid; alles werd gedurende den oorlog verwoest. Niet onbelangrijk mag hier de vermelding worden geacht, dat het toen alleen aan de Japannezen geoorloofd was „eenige Siry en Pisang, staande aan beyde de syden van de groote rivier opwaarts, mitsgaders op de ongebenificieerde landen te plucken, die dezelve gekocht hebben op arbitrale correctie."[19])

Het getal der Japannezen te Batavia was reeds zeer aanzienlijk in de eerste jaren. Zij vormden bij de verdediging van Batavia met de „Mardijckers" vrije inlanders, drie vaandels, zamen 210 man, en waren zeer dappere soldaten. Toen ook even zwerflustig en verspreid in den archipel als de chinezen, zouden wij hen voorzeker ook thans bij vele duizenden op Java tellen, indien het kabinet van Jedo zijn op- en afsluitingssysteem, waaraan het thans wel vaarwel zal moeten zeggen, niet later, met zoo eenige volharding had weten te handhaven.

Miste de stad toen nog de huizen, kerken en verdere openbare gebouwen, die later haar roem en grootheid waren; het kasteel en de versterking der stad waren toen ook nog geenszins die van latere dagen. Het kasteel was alleen meer versterkt dan tijdens de eerste belegering in 1619. Van de bolwerken, waren slechts Westfriesland en Geldria, later Robyn en Diamant genoemd, tijdens het tweede beleg in 1628, „in steen opgetrokken." Saphier en Parel, vroeger Zelandia en Hollandia, „zijn gedurende de belegering verhoocht, vergroot ende met houtwerk rontomme beset en geslooten."

De trotsche en deftige gebouwen daarbinnen, de gouverneurs woning en die der Raden van Indië met de kasteelskerk, het gouvernement, en nog zoo vele anderen, verrezen eerst later. In dien eersten tijd zag men er nog de factorijhuizen Maurits en Nassauw andere, die echter nu ook weldra zouden vallen.

Ook verrezen eerst later, na de uitlegging der stad, de muren van koraalsteen met hun vierentwintig bolwerken, die haar aan de oost- en vervolgens ook geheel aan de westzijde der rivier insloten.

De stad door ons volgens haar platten grond beschreven, mag wel geacht worden van 1623 te zijn, toen, gelijk we reeds meldden, allen burgers een contributie werd opgelegd „tot het uytleggen, begraven en versterken der stad." Later, na de verdrijving der Javanen ging men voort de stad te verfraaijen, en ook daar buiten te bouwen.

Na de bevrijding van het fort en de verovering van Jakatra, was Koen er aanstonds en ijverig op bedacht, om het fort te verbeteren en een nieuwe stad aan te leggen, „welke laatste binnen den tijd van een jaar een zoo geheel ander aanzien kreeg, dat men in den aanvang van 1620 niet meer zou gezegd hebben dat dezelve nog niet lang geleden, de zetel van een inlandschen vorst geweest was."[1]) Allen moesten daartoe de handen zamen voegen, door arbeid en levering van materialen. Zoo lezen wij dat bij billet van den magistraat „een ieder gelast wierd twee clappers boomen, zonder cruynen, ieder 22 voeten te halen en ter vereischte plaatse binnen vijftien dagen te brengen, op poene dat die na 't eindigen van de 15 dagen in gebreke blijft, in plaats van twee vier sal moeten leveren of sal dezelve doen halen door anderen tot zijne kosten."[2]) Deze diensten waren voorzeker bezwarend, daarom verligtte men ze later. Immers wij lezen „dat de chinezen op haar verzoek ontlast werden van de lasten haar voor dato tot versterkinge van 't fort opgelegd, dog niet van de versterking van de stad en de stadswerken". De chinezen waren toen blijkens dezelfde ordonnancie[3]) ook een weinig meer belast voor hun hoofdgeld dan thans, „moetende zij maandelijks in 't begin van de maand een hoofdbriefje van den ontvanger halen en ieder $1\frac{1}{2}$ reaal daarvoor betalen". Daar de stad met geweld genomen, zoo goed als geheel door haar vroegere bewoners verlaten was, hadden de nieuwe bezitters slechts de erven met de vruchtboomen in te nemen, om er zich woningen te bouwen. Deze erven, om niet uitgedeeld, moesten echter beschouwd worden als" ter leen, en dat de bezitters in tijden en wijlen recognitie daarvan moesten doen"[4]) ze mogten ook niet verkocht of bezwaard worden dan met kennis van twee schepenen.[5]) Later werden die leenen echter verklaard te zijn, „als vrijeigene patrimonieele en allodiale landen ofte goederen", „mits bij verkoop, alienatie derzelven, maar eenelijk gehouden blijven aan den 10den penning van den verkoop ofte alienatie, mitsgaders in de erkentenissen der tienden van alle vrugten en gewassen daarop jaarlijks vallende, zonder verdere belastingen onderworpen te worden, en dat de ongeëigende Landen en Thuynen zoodanig verstaan gegeven zullen worden."[6]) De bewoners waren ook verpligt om" de clappus boomen voor haar deuren, tot cieraat van de stad geplant te bepaggeren en dagelijks te begieten; op poene"[7]) Verzuim daarvan werd de eerstemaal met 10 realen, de tweede maal met 20, de derde maal met lijfstraf gestraft. Ook mogten geen paarden, varkens, of ander vee los langs den weg loopen op verbeurte daarvan.[8])

Ook werd bij resolutie van 6 Mei 1623 allen inwoners een contributie opgelegd „tot het uitleggen, begraven en versterken der stad." De stad had ook reeds vroeg haar grachten en bruggen, daar bij resolutie van 18 Aug. 1620 art. 7 bepaald werd: „dat de E. Compagnie de bruggen nog vooreerst zal onderhouden op verschot en remboursement na gelegenheid." Zij had ook reeds vroeg een stadhuis, reeds bij haar eerste vestiging, waarin ook in den aanvang Kerk werd gehouden, en wier klok „driemaal daags, te weten 's morgens ten 5 of half 6 uuren, 's avonds in de schemeravond op 't poort sluyten, en ten 9 uuren" moest geluid worden.[9]) Dat stadhuis zal zeer waarschijnlijk een onaanzienlijk en slechts tijdelijk gebouw zijn geweest.

Althans zes jaar later werd reeds overgegaan tot den bouw „van een nieuw raadhuys, weeskamer, secretaryen en gevangenissen" waarbij, voorzeker zeer vreemd en aanstootelijk voor de tegenwoordige dagen, bepaald werd, dat „een ider, wie hij zij, daarvoor zal opbrengen en contribueren als hem opgelegd zal worden." 10) In Maart 1627 vergaderden de heeren schepenen voor de eerste maal in het volbouwde raadhuis. Daarin werd ook Koen begraven, „is egter zijn gebeente in dat graf altijd niet gebleven, maar na 't voltoijen van de Hollandse kerk in de stad, in dezelve overgebragt, alwaar zijn wapen......boven het gestoelte van de gemalinnen van de Heeren Raaden van Indien, aan de zuidzijde der kerk te zien is." 11) Men bouwde ook spoedig een kerk. Deze buiten den stadswal gelegen, werd echter gedurende de belegering van Batavia, in 1628 door de vijanden verbrand. Daarom werd later weêr kerk in het nieuwe raadhuis gehouden „in de gemeene wandelplaatse van het stadhuys" dewijl vooreerst „nog geen kans was op een kerkgebouw 12). Dit nieuwe stadhuis „'t welck gedurende den oorloch (1628) met vier wtstekende galderijen versterckt ende met groff geschut gearmeerd is geweest, alwaar de Burgerij haar rendevous hadden, nevens een compagnie soldaten van 100 koppen extraordinary wt 't casteels garnizoen tot assistentie van Burgerij en bezetting," 13) werd in 1652 weder door een ander vervangen, „maatig fraai naar de wijze dier tijden, doch hetzelve was laag en kwam niet overeen met het toeneemend aanzien en vermogen der stad". Daarom werd ook dat derde in 1706 weer afgebroken om plaats te maken voor het tegenwoordig nog bestaande in 1710 voltooid, dat door den „Timmerbaas N. Cammer, het ijzerwerk niet mêe gerekend, voor dertigduizend Rijksdaalders gebouwd", en alzoo Batavia's vierde stadhuis is. Zoo was men er dus, in die eerste jaren, reeds aanstonds ijverig op uit om de stad te vergrooten en te verfraaijen. Dat zij echter nog geheel een inlandsch voorkomen moest hebben, zeggen ons de „clappus boomen voor de deuren tot cieraat van de stad geplant", die later plaats maakten voor de deftige rijen van statige tamarinden en bloemboomen, alsmede de paggers langs de erven. Ook waren, gelijk wij voor die eerste jaren niet anders verwachten kunnen, voorzeker de meeste huizen van inlandschen bouw, van bamboe met alang-alang gedekt. Immers ruim dertien jaar later werd nog een placaat 14) uitgevaardigd; verbiedende," het repareeren van de riete huizen in de oude stad, dat is beoosten de oude gegraven Rivier tot den ooster burgwal der Tijgersgragt, tenzij dezelve 24 voeten aan alle kanten van de steene huyzen met een hart of steene dak gedekt, op poene van geheel afgebroken te worden; en om iedereen tot het bouwen van steene woningen te animeeren, zal geld verstrekt worden, tegen $\frac{1}{2}$ reaal pro cento, aan die onbewaarde gronden hebben". Ook Koen had daaromtrent reeds strenge bepalingen uitgevaardigd 15) verbiedende aan de burgers om „excessive onkosten tot het repareeren ofte maken doen van Riete ofte Bamboeze huysen te maken, maar haar vaardig te maken om daarop steene gebouwen te zetten". Bij verzuim daarvan zouden „de hoge overheden genoodzaakt zijn de Erven aan andere, die steene woningen willen maken, te geven", terwijl den vroegeren bezitters alsdan andere plaatsen zonden aangewezen worden „om bamboeze huysen bij provisie te maken". Intusschen moet Batavia ook reeds vroeg steenen huizen gehad hebben". In 1629 toch werd een uitdeeling van wapens gedaan onder hen, welke „de zwakste steenen huysen hebben, om door de inwoonders derzelven bewaart en in tijden van nood gebruikt te worden." Deze steenen huizen waren echter meestal met alang-alang gedekt waarom Koen ook beval „zoo haast de matrialen daartoe te bekomen zullen zijn, dezelve te voorzien met een pannen ofte ticheen Dak" 16) Ook was reeds van den beginne af aan orde en regel lgesteld op den aanbouw van huizen door een „authorisatie op bailluw en schepens om keuren te leggen op 't suyveren en schoonhouden der straten en op ongereegelde timmeringen. 17) Dat de bouw en reinheid van Batavia echter nog langen tijd veel te wenschen overlieten, zegt ons een placaat, zestien jaar later door van Diemen uitgevaardigd 18) gelastende:" 1. dat alle die huizen off gronden in de heerestraat en princestraat" — beide nog gedeeltelijk bestaande straten, die regtlijnig van het stadhuisplein naar het kasteelplein liepen — „gelegen bezitten, dezelve in den tijd van twee maanden, hare straten moeten hoogen en met coraalsteenen bestroijen". 2. beguame gemetselde goten te maken. 3. dat men de burgwallen $3\frac{1}{3}$ voet van de clappus boomen gelijk voor dezen, zal ophogen met behoorlijke waterlossinge, alles op verbeurte van 6 reaelen, en dat het opgemaakte werk tot hare kosten zal gedaan worden". Voor ons ligt een platte grond van Batavia van het jaar 1628, geteekend tijdens het belegerd werd door den vorst van Mataram. Wij zien daarop hoe de nog maar negenjarige stad reeds wijken, straten en grachten, kerk, stadhuis en meer had, door versterkte wachthuizen en redouten omringd en verdedigd werd.. Zij was toen, gelijk noodzakelijk was, als onder den rook des kasteels, nog maar aan de oostzijde der rivier, gebouwd; had echter toen reeds de gansche lengte, welke zij ook later behield, van het kasteelplein tot aan de Nieuwpoort. De breedte was ruim een derde minder dan later. Slechts één gracht, later de zoo beroemde Tijgersgracht, liep toen van het zuiden naar het noorden door de stad. De Caaimansgracht, daar achter, die ook de gansche stad doorstroomde, met de binnen- en buiten gracht, alsmede haar tusschen liggende wallen en bolwerken, zijn van lateren tijd. Die stadsruimte was ook toen reeds bebouwd, uitgezonderd daar, waar later de Nieuwpoort-straat met haar blokken huizen ter weerszijden, het hospitaal, thans de Bank, en de groote kerk, thans de kantoren bewesten het stadhuisplein, verrezen. Ze was echter nog geenszins zoo vol gebouwd als later, toen, geheel naar vaderlandschen trant, de huizen en daaronder zoo prachtige, vol sierlijk snijwerk en verguldsel, naast en aan elkander in de straten en op de grachten verrezen. De huizen waren in dien eersten tijd meestal nog onaanzienlijk, van steen en bamboe gebouwd, ookde eerste, gelijk wij hoorden, nog langen tijd met riet gedekt; overigens waren ze omringd van grootere of kleine tuinen, en verscholen onder het lommer van vruchtboomen en de kroonen van ranke palmen. Het stadhuis stond ook toen reeds omtrent op dezelfde plaats, als het tegenwoordige, slechts een weinig digter naar de rivier. De kerk echter, tijdens de belegering verbrand, stond aan de buitenzijde der zuidergracht aan den rivierkant. Overigens waren de blokken huizen tusschen het kasteels- en stadhuisplein, ook even regthoekig en op gelijke wijze als later, door twee straten en drie grachten verdeeld en gescheiden.

Onder van Diemen werd de stad echter meer belangrijk verfraaid en uitgelegd, ook aan de westzijde der rivier, toen nog weinig aanzienlijk, daar hij de betaling van den zevenden penning op de „maandelijkse huur der bamboeze of riete huysen en erven daar," eischte, „tot zoulagement van de excessive kosten van muuren en fortificatiën der stad". 20) Van Diemen „een ongemeen gaauw en schrander man", gelijk Valentijn verhaalt, „die een schoone pen voerde en een sierlijke stijl in 't opstellen van zijn zaken had", deed zeer veel voor de verfraaijing van stad en kasteel, hij gaf Batavia zijn eerste waardige kerk in 1640, een kruiskerk, in 1733 door een achthoekige vervangen, steeds de hoofd en nederduitsche kerk van Batavia, later onder Daendels afgebroken. Ook werd onder hem de kasteelskerk gebouwd. „Deze twee kerken waren in 1640 aangelegd en ieder persoon in dienst der Maatschappij was verpligt eene maand zijner gaadje tot de kosten te verstrekken." 21) Dat van Diemen echter ook ruim het zijne daartoe zal bijgedragen hebben, behoeven wij niet te betwijfelen, dewijl hij bij zijn overlijden nog 40,000 Rijksdaalders vermaakte tot den aanbouw van een nieuwe kerk. Hij voltooide ook grootendeels den bouw van het kasteel en zijn woningen, en gaf tevens aan Batavia zijn eerste latijnsche school onder Johannes Stertemius, waarop uit de arme weezen van Batavia twaalf van de „gauwste en de goedaardigste Nederlandsche en Mestice jongens", voor rekening der regering geplaatst werden". 22)

1) Jan Pieterszoon Koen. Tijdschr. van Nederl. Indië.
2) Billet 1 Jan. 1629, Recueil enz.
3) Id. van 9 Oct. 1620, Idem.
4) Resol 18 Aug. 1620, Id.
5) Res. 28 Aug. 1620, Id.
6) Plac. 10 Maart 1623, Id.
7) Resol. 28 Julij 1623, Id.
8) Resol 1 April 1627, Id.
9) Id. 18 Aug. 1620, Id.
10) Res. 16 April 1626, Id.
11) Valentijn.
12) Brief van Kerkeraad te Batavia aan de Classis van Middelburg. 1631. No. 27. Manuscript.
13) De Belegering van de stad Batavia 1628. Tijdschrift van het Kon. Instituut te Delft.
14) 13 Sept. 1633, Recueil enz.
15) Plac. 20 Dec. 1628, Idem
16) Idem. Idem.
17) Resol. 18 Aug. 1620, Idem.
18) Idem. 6 Febr. 1636, Id.
19) Interdict 6 Mei 1623, Id.
20) Res. 29 Maart 1638, Id.
21) Leven der Gouv. Gen. van Ned. Indië.
22) Mr. J. A. van der Chijs, De Latijnsche scholen, enz. te Batavia.

Aangekomen schepen te *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN.		AGENTEN.
October	24	Nederlandsch	bark	Wertkapella	A. B. Crucg	Singapore	5 Oct.	Maclaine, Watson & Co.
„	—	Ned. Indisch	„	Bacht Mastera	Said Alhabassij	Soengeliat	4 „	Buys, Jacobsen & Co.
„	—	„	stooms.	Samarang Packet	J. F. Scheel	Samarang	22 „	„
„	—	Bremer	schip	Johann Lange	J. Lamke	„	21 „	Metzendorff, Wilmans, Buys & Co.
„	25	Gouvernement	stooms.	Java	H. F. Bernoster	Banjermassing	22 „	
„	—	Nederlandsch	bark	Jacobus	J. J. Loon	Rotterdam	21 Junij	Busing Schröder & Co.
„	—	„	„	Laura en Adele	H. F. C. van Noël	Singapore		C. Bahre en G. Kinder.
„	—	Ned. Indisch	„	Lachmadie	Sech Abdulla	Pamanoekan	19 Oct.	B. J. Jacobs.
„	26	„	stooms.	Oenarang	S. van Hulsteijn	Samarang	25 „	Landberg, Bezoet de Bie & Co.
„	—	Nederlandsch	schip	Electra	H. Wegman	Soerabaija	13 „	Maclaine, Watson & Co.
„	—	„	„	Zeelandia	Blaakhert	Samarang	20 „	„
„	—	„	„	Jacob Roggeveen	J. van der Marken	„	— „	J. Cezard & Co.
„	—	Amerikaansch	„	Cygnet	E. Mosez	Manila	31 Aug.	Paine, Stricker & Co.
„	27	Ned. Indisch	stooms.	Prins van Oranje	J. Prins	Soerabaija	25 Oct.	Morgan, Melbourn & Co.

Vertrokken schepen van *Batavia.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	NAAR
October	25	Nederlandsch	schip	Argus	J. R. Smit	Soerabaija
„	—	„	„	Twee Gezusters	J. Keuzekamp	Nederland
„	—	Ned. Indisch	bark	Batavia	Oeij Soewio.	Pecalongan
„	26	Nederlandsch	„	Zeenimph	J. F. Graadt van Roggen	Cheribon en Samarang
„	—	Pruisisch	„	Albert Börsig	E. A. Wegener	Nederland
„	—	Deensch	„	Emely	C. Hansen	China
„	27	Nederlandsch	bark	Constantia	E. Vonck	Soerabaija
„	—	Ned. Indisch	stooms.	Koningin der Nederlanden	E. Lewis	Samarang en Soerabaija
„	—	„	„	Samarang Packet	J. F. Scheel	Muntok en Palembang
„	—	Engelsch	bark	Carl of Haidruchs	Smith	China
„	—	Amerikaansch	„	Agnes	Lyttle	New-York via Singapore

In lading liggende schepen te *Batavia.*

VLAG		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Henriette*	J. van Loenen	Amsterdam	Haager & Schuurman.
„	„	Eva Johanna	H. de Boer		„
„	schip	Ulijsses*	F. F. A. Mollinger		„
„	brik	Jacqueline en Elise	J. H. Krukkenberg	Tagal	„
„	bark	Jacoba en Christina	J. P. F. Jaski	Amsterdam	„
„	schip	Cornelis Houtman	J. H. Rolman		Schimmelpenninck & Co.
„	„	Willem Kroonpr. der Nederlanden.	Zetteler		„
„	bark	Constance.	Kimmerer		„
„	„	Grootmeester Nationaal	F. A. Giesse		„
„	schip	Vooruit	Kool	Soerabaija	van Ommeren, Rubb & Co.
„	„	Theodora Mechtelda	D. Boelhouwer	Amsterdam	Paine, Stricker & Co.
„	bark	Rhijnvis Feith*	Lammerts	St. Davids Eiland	Maclaine, Watson & Co.
„	„	Maria	van Wulven	Nederland	„
„	„	Burgermeester van Middelburg	K. Hoek	Nederland	„
„	„	Johanna en Geertruida	B. Fleus	Nederland	„
„	„	Catharina Maria	A. F. Schuchardt	Nederland	„
„	„	Doelwijk	van der Putte	Nederland	Metzendorff, Wilmans, Buijs & Co.
„	schip	Tonia	Zeeman		„
„	bark	Eersteling	G. C. Mann		J. Cezard & Co.
„	schip	Biesbosch	J. H. Mugge		„
„	bark	Anna en Helena	P. Don.	Samarang	„
„	„	Zwerver	F. Frantzen	Padang	B. Kopersmit & Co.
„	schip	Amsterdam*	G. F. Wiegmink	Soerabaija	„
„	„	Kosmopoliet*	J. Bouten		„
„	brik	Wilhelmine en Elise*	M. Pribee		„
„	bark	Guurtje en Maria*	J. Kruijt		„
„	„	J. C. Schotel*	J. P. van Beest Hoile	Soerabaija	„
„	schip	California	de Wijn	Soerabaija	Tolson, Hunt & Co.
„	bark	Landbouw	P. A. Kleijnenberg		Engelhard & Co.
„	„	Laura en Adèle*	H. F. C. van Noël		C. Bahre & G. Kinder.
„	„	Bezoekie	W. Rusman	Samarang	Reijnst & Vinju.
„	„	Het Goede Vertrouwen*	D. Kraan.	Samarang en Soerabaija	E. Moormann & Co.
„	schip	Ortelius	F. H. Groote	Soerabaija	„
Ned. Indisch	brik	Hoatsiu*	Koesuil		Buijs, Jacobsen & Co.
„	bark	Bacht Mastora*	Said Alhabassij	Soerabaija	„
„	brik	Eljezer*	Said Aboebakar	Samarang en Soerabaija	B. J. Jacobs.
„	„	Fathal Hair*	Said Alie		„
„	schoener	Fathul Hair*	Sech Abdulla	Palembang	„
„	bark	Al Osmanie*	Sech Abd. Rachman	Palembang en Singapore	„
„	„	Sara Eleonora*	D. Schuijmer	Samarang	Cassalette & Co.
Engelsch	„	Sara Huntly*		Singapore	The Borneo C. Limited.
„	„	Syren*	Jones	Singapore	Pitcairn, Syme & Co.
„	„	Richard Thornton*	Sinclair	Londen	Martin, Dyce & Co.
„	„	Crouch Brothers*	G. Crouch	Soerabaija	Wilson & Co.
„	brik	Leven*	John Robb	Soerabaija	„
„	schoener	Harriet*	Black	Cocos Eiland	„
„	bark	Mary Nicholson*	Robinson	Sydney	Morgan, Melbourn & Co.
Amerikaansch	schip	Norseman*	Ulrich	China	C. Bahre & G. Kinder.
„	„	Cijclone*	N. Ingersoll		Dümmler & Co.
Oldenburg	bark	Gottorp*	R. Bergfeldt		E. Moormann & Co.
Zweedsch	schip	Carin*	Mateinz		Busing, Schröder & Co.
Brem	„	Johann Lange*	Lamke		Metzendorff, Wilmans, Buijs & Co.
Deensch	bark	Hindostan*	Bendixen		„
Hamburg	„	Louisa*	J. H. C. Meijer		„
	brik	Canoe*	Beirens		„

Aangekomen schepen te *Samarang.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	DATUM.	VAN
October	12	Nederlandsch	bark	de Zwaan	K. J. van Hemert	11 Oct.	Pecalongan
„	—	Fransch	schip	Julie Cezard	E. Ropers	22 Sept.	Singapore
„	13	Ned. Indisch	bark	Djadul Hair	Sech Basbai	6 Oct.	Sumanap
„	14	„	brik	Salim	Sech Bahasoan	26 Sept.	Celebes
„	16	„	stooms.	Oenarang	S. van Hulsteijn	15 Oct.	Batavia
„	—	„	bark	Atietoor Rachman	Sech Bansir	2 „	Kaelie (Celebes)
„	17	„	schoen.	Mansoeroen	Said Segaf	10 „	Krang. (Sum.)
„	—	„	„	Machmoed	Mohamat	9 „	Indramajo
„	—	„	stooms.	Banda	J. C. Bierings	16 „	Soerabaija
„	18	„	bark	Radatool Djeua	Mohamat Sa-t	8 „	Batavia

Vertrokken schepen van *Samarang.*

DATUM		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	NAAR
October	11	Nedrelandsch	schip	Noach	P. Wierikx	Batavia
„	12	Ned. Indisch	brik	Hok Sing	Tjing Kwan	Riouw
„	13	„	bark	Hoat Hien	Koesuil	Batavia
„	14	„	„	Carolina Amalia	G. R. de Vos	Soerabaija
„	—	„	bark	Tik Sing	Oug Bang Soey	Batavia
„	15	Hamburg	schip	Oscar Vidal	F. Beutz	Bushire
„	—	Ned. Indisch	bark	So-oot Ban	Sech Bausie	Singapore
„	16	„	„	Taijip Kwan	Hohamat Saleh	Poeloe Laoet
„	—	„	„	Ellen	F. A. P. Weutholt	Soerabaija
„	17	Nederlandsch	„	Twee Gezusters	P. Keuzenkamp	Nederland
„	18	Ned. Indisch	„	Tjan Goan	Lie Ik Hien	Cheribon
„	19	„	„	Hap Goan	The Goan	„

In lading liggende schepen te *Samarang.*

VLAG.		NAMEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	bark	Johanna Maria	P. J. Dam	Nederland	Dorrepaal & Co.
„	„	Antonia Petronella	A. Voorendijk	Nederland	Jacobson & Co.
„	„	De Zwaan	K. J. van Hemert	Nederland	B. Kopersmit & Co.
„	schip	Zeelandia	W. Blaakhert	Nederland	Mac Neill & Co.
„	„	Jacob Roggeveen	J. Vos van Marken	Nederland	Dorrepaal & Co.
„	schoen.	Argo	A. W. F. van Teutem	Nederland	Gezagvoerder.
Bremer	schip	Johann Lange	J. Lamke	Nederland	Jacobson & Co.
Fransch	„	Julie Cezard	G. Ropers	Frankrijk	Dorrepaal & Co.
Ned. Indisch	bark	Amana Tulbarie	Sech Bautok		Gezagvoerder.
„	„	Sarie Almansoor	Mohamat IJassin	Banjermassing	„
„	„	Djadul Hair	Sech Basbaij		„
„	„	Atisteor Rachman	Sech Banzeer		„
„	brik	Srie Nagara	Intje Kandhar		„
„	„	Lima	J. W. Steevensz		„
„	„	Salim	Sech Abdulla Osman		„
„	schip	Maria Henriette	J. Winter	Batavia	„
„	schoen.	Sumatra	Mohamat Arip		„
„	„	Manseroon	Achmat		B. Kopersmit & Co.
„	„	Machmoed	Said Segaf		Gezagvoerder.

Aangekomen schepen te *Pasoeroean.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	VAN
October	13	Nederlandsch	schip	Wilhelmina	J. Blekking	Soerabaija
„	—	„	„	Prinses Emelie	W. Groeneveld	
„	—	„	„	D. F. Visser	W. van der Linden	„
„	17	„	„	Jacob & Anna	J. Petersen	„

Vertrokken schepen van *Pasoeroean.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	NAAR
October	11	Engelsch	schip	Ulidia	J. Logan	Nederland
„	15	Zweedsch	„	Maria Charlotta	J. W. Schmit	„

In lading liggende schepen te *Pasoeroean.*

VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDERS.	BESTEMMING.	AGENTEN.
Nederlandsch	schip	Brederode	L. Kruijmel		
„	„	Wilhelmina	J. Blekking		
„	„	Prinses Emelie	W. Groeneveld		
„	„	D. F. Visser	W. van der Linden		
„	„	Jacob & Anna	J. Petersen		

Aangekomen schepen te *Indramaijo.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Oct.	13	N. I.	schoen.	Apie Maas	Lim Njattjoeij	Muntok.
„	15	„	bark	Inggoan	Tan Djinho	Riouw
„	—	„	— —	Soengoan	Tio Djantjieu.	Batavia
„	16	Hamb.	schip	Electrie	Johannsen	„
„	—	N. I.	bark	Oeugcan	Ko Tiong	Cheribon
„	17	„	brik	Passekan	I-O Tjinggoan	Batavia

Vertrokken schepen van *Indramaijo.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Oct.	16	N. I.	bark	Ing Goan	Tan Djinho	Cheribon.
„	17	„	brik	Soendul Batie.	Said Alseefrie.	Soerabaija

Aangekomen schepen te *Cheribon.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Oct.	10	N. I.	brik	Nasrie Madjiet	Said Segaf	Muntok.
„	—	„	bark	Kimwan	Souw Tianhie,	Riouw
„	—	„	„	Djelanie	S. M. bin Ali.	Batavia
„	—	Ned.	schip	Jedo	v. der Hoeven.	„
„	—	N. I.	bark	Hoksing	Tan Tjiangkwan	Samarang
„	17	Ned.	schoen.	Wilhelmina	van Dale	Batavia
„	18	N. I.	„	Padang	Tan Imsoeij	Grissee

Vertrokken schepen van *Cheribon.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Oct.	13	N. I.	bark	Oengoan	Ko Tiong	Riouw
„	17	„	„	Kimwan	Sauw Toanhie	Tagal

Aangekomen schepen van *Banjoewangi.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	VAN
Sept.	24	N. I.	brik	Sijiph	C. P. Langa	Bali Badong.
„	—	Balin.	schoen.	Badong	Pa Ngalpoa	„
Oct.	3	N. I.	„	Venus.	Jan	„
„	5	Ned.	bark	Marij Goddard	J. Haring	Rott. via Falm
„	8	Frans.	schip	Estelle et Reine	Chappelle	Toulon.

Vertrokken schepen van *Banjoewangi.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Sept.	24	N. I.	bark	Sijiph	C. P. Langa	Singapore
Oct.	4	„	schoen.	Venus	Jan	Bali Badong.
„	5	„	kotter	Klara	Pa Katjoong	Soerabaija.
„	7	Ned.	bark	Marij Goddard	J. Haring	Makasser.
„	—	N. I.	brik	Cheribon Packet	W. Massagham	Timor Koep
„	6	Frans.	schip	Estelle et Reine	Chappelle	Shanghae.

Aangekomen schepen te *Sumanap.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GAZAGV.	VAN
Oct.	1	N. I.	bark	Waterloo	M. Paulino	Batavia.
„	—	„	„	Alfalck	Sech Baradja.	Samarang.
„	5	„	schoen.	Atiat Tulmaula	Sech Baharis.	Balie.
„	4	„	bark	Atiat Rachman	Sech Almask	Grissee
„	8	„	schoen.	Clipper	Eschauzier	„
„	—	„	bark	Al Alawie	Sech Smeer	„
„	9	„	„	Nawan Eljoesoor	Monteiro	Batavia.
„	—	„	„	Naim Batgjer	Sech Baoesier.	Muntok.

Vertrokken schepen van *Sumanap.*

DATUM.		VLAG.		NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGV.	NAAR
Sept.	28	N. I.	schoen.	Maria	Pa Dorasak	Riouw.
„	29	„	schip	Ammana Tulbarie	Sech Bautok	Samarang.
Oct.	6	„	bark	Djadal Haer	Sech Basbij	„
„	6	„	schoen.	Misrejooi Muelook	Brate	Soerabaija

Marktprijzen.

Te BATAVIA, den 26 October.

BENAMING DER GOEDEREN.	VAN (PRIJZEN)	TOT (PRIJZEN)	AANMERKINGEN.
Arak ₱ legg.	60.—	65.—	afgedaan.
Casia, Vera	....	....	niet aan de markt.
Cubeben	85.—	......	schaarsch.
Cochenille	85.—	....	zonder afdoeningen.
Klapper Olie	22.—	23.—	tamelijke voorraad.
Gom Elastiek ₱ pic.	95.—	105.—	met vraag.
„ Benzoin	55.—	120.—	zonder afdoeningen.
„ Dammar ₱ pic.	22.—	....	aangeboden.
Gutta Percha	....	....	zonder voorraad.
Rotting, Banjermassing	8.—	......	ger. omzet.
„ Padang	6.—	....	Idem.
Sandelhout	....	....	niet aan de markt..
Tin	....	......	niet aan de markt
Foelie No. 1	50.—	....	aangeboden.
Huiden, Koe	3.25	4.—	minder vraag.
„ Buffel ₱ st	3.—	3.75	meer vraag.
Kruidnagelen ₱ pd.	25.87	....	
Koffij, Java	35.50	....	afgedaan. [1]
„ Padang	....	....	niet aan de markt.
Notenmuscaat No. 1	80.—	....	zonder handel.
Indigo	4.15	4.20	schaars, gewild.
Peper, zwarte	19.—	....	verkoopen.
„ witte	40.—	......	voorraad gering.
Sapanhout, Manila in Entrep.	6.—	....	zonder vraag.
„ Java ₱ pic.	3.—	4.—	zonder handel.
Suiker No. 16	16.—	....	afgedaan. [2]
Rijst, Indramaijoe met zakken.	....	....	oogst verkocht.
« Witte Batavia 1e kwalit.	156.—	180.—	geringe voorraad.
« „ „ 2e „	135.50	150.—	«
« Carga	115.—	130.—	«

[1] De oogst van het jaar 1861 van de landen Tjassen en Pamanoekan, geschat op p. m. 16/m. pic., zal in Maart of April a. s. in kav. van 2000 pic. bij inschrijving verkocht worden.

[2] De oogst van het jaar 1861 van de landen Tjassen en Pamanoekan, geschat op p. m. 18/m. pic., zal in Maart of April a. s. in kav. van 2000 pic. bij inschrijving verkocht worden.

Wisselkoers.— Op Nederland 6/m. $100\frac{1}{2}$ @ 103%. Op Engeland 6/m Z. *f* 11.25 per £ Op China 2.73 per doll. Op Singapore *f* 2,75 per doll. nominaal. op Calcutta, *f* 120. per 100 Cs. Rs. — Gouvernement 100 N. Souvereings. *f* 12.75 o. ducaten *f* 7 n. ducaten *f* 6.

Vrachten.

Holl. *Bellatrix* werd te Soerabaija opgenomen tot onbekende koers. *West Capella* bekwam *f* 82,50,— voor Suiker, moet voor 15 Nov. op twee plaatsen uit de Gouv. pakhuizen geladen hebben, komende anders de pakhuishuur voor rekening van het schip. *Laura en Adèle* *f* 80,— voor Suiker, Koffij, Indigo en Huiden, *f* 70,— voor Thee en *f* 35 voor kopergeld. *Eugenie*, tot *f* 80,— voor Suiker, *f* 100,— voor Arak en 70,— voor Rijst te Indramaijo en Soerabaija in te nemen naar Rotterdam. *Guurtje en Maria*, bekwam *f* 77,50 voor Suiker en *f* 72,50 voor Rijst. *Zwerver*, *f* 80,— voor Suiker hier te laden en *f* 90,— voor Koffij te Padang. *Hendrika*, *f* 80,— voor Dammar, Suiker en Specerijen en *f* 70,— voor Thee.

Eng. *Earl of Hardwicke*, is in China tot geheime koers gecharterd.

Frans *Le Tourny*, laadt gedeeltelijk voor eigen rekening en neemt vracht aan tot *fr.* 100 p. Ton.

Amerik. *Norseman* in China gecharterd tot geheime prijzen.

Zweed. *Carin*, laadt voor eigen rekening.

Pruis. *Johann Wagner*, laadt voor eigen rekening.

Handelsberigten.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN 20 TOT 23 OCTOBER 1860.

Aanvoer.

Van Nederland per Ned. schip *Doelwijk*, gez. v. d. Putte, agt. Metzendorff, Wilmans, Ruijs en co.

1 partij steenkolen, 150 vs. boter. 20 coll. kaas, *W. Cores de Vries.*
75 led. leggers, *van Ommeren, Rueb en co.*
75 led. leggers, 29 vs. boter, 3 coll. kaas, *Order.*
40 led. leggers, *Dümmler en co.*
35 led. leggers, *Agenten.*
100 vs. boter, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*

Van Newcastle per Ned. schip *Pollux*, gez. Cruijs, agt. Dümmler en co.

50 tonn. steenkolen, *N. H. M.*
3 kn. schilderijen, 4 do. banket, *Gezagvoerder.*
1 telescoop, *Major.*

Van Nederland per Ned. schip *Johanna Geertruida*, gez. Flens, agt. Maclaine, Watson en co.

250/m. steenen, *N. H. M.*
13 coll. touwwerk, 20 led. leggers, *Agenten.*
2 coll. manufact., *E. Moormann en co.*
10 coll. manufact., *Buijn en co.*
6 kn. wijn, *Order.*
31 coll. provisien, 1 do. zeildoek, *J. Cezard en co.*
40 kn. bier, *Dümmler en co.*
20 kn. papier, *G. Kolff en co.*
50 bn. manufact., *C. Bahre en G. Kinder.*
1 kt. eikelkoffij, 2 do. azijn, 4 do. wijn, *van Riet en ter Gouw.*

Van Engeland per Ned. schip *California*, gez. de Wijn, agt. Tolson, Hunt en co.

35 coll. ijzerwerk, 68 do. manufact., 6 do. lederwerk, *Wilson en co.*
8 kn. en 157 coll. manufact., 13 kn. bladkoper, *Borneo C. Limited.*
1 kt. machinerien, *B. Kopersmit en co.*
4 vn. ijzerwerk, 381 coll. manufact., *Burt, Myrtle en co.*
1 vt. glaswerk, 25 do. bier, 20 kn. en 176 coll. manufact., 20 vn. azijn, 54 suikerpannen, 37 do. vleesch, 367 stav. ijzer, 254 koperen bouten, 19 coll. koper, *Pitcairn, Syme en co.*
1000 boss. ijzer, 500 ks. zeep, *C. Bahre en G. Kinder.*
16 coll. manufact., *E. Moormann en co.*
28 coll. manufact., *Martin, Dyce en co.*
10 coll. manufact., *Order.*
26 kn. bladkoper, 4 vn. spijkers, 67 coll. manufact., *Adam en co.*
306 md. aardewerk, 10 vn. meel, 41 karren assen, 7 kn. ijzerwerk, 57 suiker pannen, 2588 stav. en 449 boss. ijzer, 47 coll. manufact., 6000 steenen, 3 coll. landbouwgereedschappen, ...
4200 ks. zeep, 2 kn. lederwerk, 39 tonn. steenkolen, 20 bn. en 37 kn. manufact., *Tolson, Hunt en co.*
20 coll. manufact., *Gumprich en Strauss.*
15 coll. manufact., *Pandel en Stiehaus.*
39 coll. manufact., *Busing, Schröder en co.*
31 coll. manufact., *Maclaine, Watson en co.*
3 coll. manufact., 30 md. aardewerk, 70 boss. en 43 coll. ijzerwerk, *Hunter, Houghton en co.*
15 coll. ...., *B. Andreas en co.*
75 coll. manufact., *Morgan, Melbourn en co.*
16 coll. ijzerwerk, 6 do. manufact., *Metzendorff, Wilmans, Ruijs en co.*
80 coll. manufact., *N. H. M.*
2 coll. manufact., *Hill, Broekman en co.*
2 coll. manufact., *Gebrs. van Delden en co.*
6 kn. provisien, 2 do. likeuren, *Gezagvoerder.*

Van Singapore, Muntok en Riouw per N. I. stooms. *Palembang*, gez. Kuller, agt. W. Cores de Vries.

200 pakk. zeep, *Joakim.*
2 kn. koopmanschappen, *C. Bahre en G. Kinder.*
9 coll. eetwaren, 3 zakk. zaden, *Lim Hoa.*
1 kt. koopmanschappen, *Pitcairn, Syme en co.*
221 pakk. was, *Gasper en co.*
20 kn. vuurwerk, *Koe Kong tjaij.*
2 bn. manufact., *Said Hoesin bin Segaf.*
1 kt. diversen, *Adam en co.*
71 kn. opium, *N. H. M.*
1100 ps. pannen, *Daum.*
5 kn. was, *Order.*
1 kt. gouv. goederen, *Gouvernement.*

Regalen.

2 kn. *Tolson, Hunt en co.*
2 kn. en 1 pakje *Martin, Dyce en co.*
1 kt. en 1 pak *C. Bahre en G. Kinder.*
1 kt. *Watson.*
2 pakjes GS.
1 zak *Maclaine, Watson en co.*
2 pakjes en 1 kt. *Pitcairn, Syme en co.*
4 kn. en 1 pak *Gumprich en Strauss.*
2 pakjes *Adam en co.*
2 pakjes *Niederer en co.*
1 pak *Borneo C. Limited.*
1 pak *Engelhard en co.*
1 vt. P S en C.
1 kt. *Pandel en Stiehaus.*
1 kt. *Dennison.*
1 pak *Wilson.*
1 pak *Burt, Myrtle en co.*
1 pak *Nash.*
1 pak *N. H. M.*
1 pak *B. J. van Eck en co.*

Van Rotterdam per Ned. schip *Willem Kroonprins der Nederlanden*, gez. Zetteler, agt. Schimmelpenninck en co.

71 kn. gouv. goederen, *Gouvernement.*
5 kn. opium, *N. H. M.*
24 kn. manufact., *Niederer en co.*
194 kn. en 43 oxh. wijn, 50 pakk. hooi, 9 kn. olijf olie, 4 do. manufact., 82 pakk. touw, 60 bn. zakken, *J. Cezard en co.*
8 coll. manufact., *Busing, Schröder en co.*
27 md. bier, 22 coll. manufact., 8 do. kramerijen, 25 bn. garen, *Pandel en Stiehaus.*
103 kn. wijn, 50 bn. manufact., *C. Bahre en G. Kinder.*
50 boss. staal, 20 kn. wijn, 100 ks. cognac, *Dümmler en co.*
8 oxh. en 5 pijp. wijn, 1 kt. diversen, *Hunter, Houghton en co.*
10 bn. garen, 29 coll. dranken, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
12 kn. diversen, *Mr. Klein.*
1 kt. diversen, *Bornand en co.*
500 kn. wijn, 140 kn., 58 vn. en 100 md. ...., 600 kn. cognac, 110 do. spiegeltjes, lampen, wasdoek, parfumerien, kramerijen, papier en lederwerk, 170 kn. provisien, 8 do. vruchten op brandy, 7 do. pleetwerk, 12 do. kramerijen, 35 do. wagenornementen, zijdestoffen, muzijkinstrument, post papier, hoeden en petten, kramerijen en meubelen, 220 do. eetwaren, 2 do. schrijfbehoeften, 13 do. verfwaren, 120 vs. boter, 12 kn. manufact., *Gumprich en Strauss.*
17 kn. manufact., 48 kn. bier, 17 do. wijn, 12 coll. glaswerk, *H. en A. Straus.*
3 kn. piano's, *Cassalette en co.*
28 kn. rood garen, 4 do. piano's, 25 do. wijn, 9 do. manufact., *van Ommeren, Rueb en co.*
4 kn. manufact., *E. Moormann en co.*
56 kn. wijn, 20 bn. manufact., *B. Kopersmit en co.*
1 kt. borduurwerk, *Arnold en Zonen.*
4 kn. parfumerien, 4 vn. madera, 10 kn. lampen enz., *Picart.*
17 md. bier, *von Staedel.*
2 kn. lederwerk, *Oudart frères.*
1 kt. lantaarns, *Engelhard en co.*
370 ks. zeep, *Hagedorn, Plump en co.*
1 kt. diversen, *van Walchren en van Dorp.*
35 tross. en 4 kn. touw, *Kessler en co.*
11 kn. wijn, *Reynst en Vinju.*
15 vs. boter, *van de Graaff.*
6 vs. boter, *Vogelpoot.*
10 vs. boter, *Diepenheim.*
8 vs. boter, 25 kn. wijn, *John Pryce en co.*
7 vs. boter, *Keuchenius.*
6 vs. boter, *Eekhout.*
1 piano, *Naber.*
3 kn. copiëerpersen, ...
200 vs. boter, 350 hammen, 25 vs. worst, 3 vn. vleesch, 1 orgel, 1 seraphine, 55 kn. bier, 35 vn. blom, 2 kn. rijtuiglak, 4 vs. vogelzaad, 4 kn. klokken, *Gezagvoerder.*
127 kn. gouv. goederen, 50/m. steenen, 9 kn. koopmanschappen, 12 vn. ijzerwaren, 2 kn. monsters, 3 kn. rijtuigen en tuigen, 100 led. leggers, 16 kn. manufact., 50 do. koper, 10 vs. spijkers, 400 vn. teer, 100 vs. boter, *Voor Soerabaija.*

Van Nederland per Ned. schip *Landbouw*, gez. Kleijnenberg, agt. Engelhard en co.

87 vn. meel, 200 do. spijkers, 120 do. staal, 120 st. assen, 46 ks. cognac, 21 kn. manufact., *Schimmelpenninck en co.*
45 kn. ijzer en staalwerk, 2 do. messingwaren, 12 vn. staal, 6 kn. koopmanschappen, 6 do. wijn, 24 do. koper, 9 vs. spijkers, *Order.*
10 fusten wijn, *Metzendorff, Wilmans, Ruijs en co.*
2 kn. diversen, *van Dorp.*
39 kn. glas en aardewerk, 51 coll. manufact., 100 vs. boter, 186 kn. kramerijen, 2401 blokk. zink, 10 pic. garen, *Agenten.*
100 vn. spijkers, 40 kn. en 20 tobb. ijzerwerk, 25 ks. gedr. vruchten, 5 do. krenten, 2 do. pruimen, 12 do. gort, 4 do. chocolaad; 25 keld. lijnolie, *Haager en Schuurman.*
100 keld. genever, *Paine, Stricker en co.*
8 kn. glaswerk, 30 keld. lijnolie, 51 kn. wijn, 100 vn. bier, 100 vs. boter, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
45 vs. rolpens, 3 kn. papier, 1 partij zeildoek, 18 ks. saucijs, 150 hammen, 20 vs. spek, 20 do. worst, 50 keld. genever, 20 kn. glazen, 100 vs. boter, 1 kt. diversen, 100 vs. haring, 6 kn. ansjovis, *Gezagvoerder.*
1 kt. boeken, 2 do. likeuren, *van Deventer.*
4 fust. wijn, *Jonker en Zuur.*
40 led. leggers, 26 coll. manufact., *E. Moormann en co.*
2 coll. diversen, *Jeannette Walen.*
3 kn. koopmanschappen, 20 vn. bier, 3 kn. papier, *B. Kopersmit en co.*
46 coll. provisien, *Gumprich en Strauss.*
938 stav. en boss. ijzer, 100/m. metselsteenen, *N. H. M.*
100 hammen, 6 kn. provisien, 3 vn. spek, 12 ks. banket, 50 md. min. water, 20 vn. azijn, 100 vs. boter, 1 kt. diversen, *J. Cezard en co.*
25 vs. boter, *G. Buijn en co.*
58 vs. boter, *Cassalette en co.*
1 kt. horologie en boeken, *G. Kolff en co.*
9 led. leggers, *Maclaine, Watson en co.*
1 kt. manufact., *Klerks.*
1 kt. diversen, *Trakranen.*

Van Nederland per Ned. schip *Eva Johanna*, gez. de Boer, agt. Haager en Schuurman.

1 partij steenkolen, *N. H. M.*
55 led. leggers, *Landberg, Bezoet de Bie en co.*
10 led. leggers, *Engelhard en co.*
50 keld. lijnolie, *B. van Leeuwen en co.*

Van Nederland per Ned. schip *Vooruit*, gez. Scheffer, agt. van Ommeren, Rueb en co.

79 coll. provisien, *Leon en Reiss.*
90/m. metselsteenen, *N. H. M.*
1 partij steenkolen, *Order.*
220 coll. provisien, *Gezagvoerder.*

Uitvoer.

Naar Nederland via Soerabaija per Ned. schip *Stad Middelburg*, gez. Ouwehand, agt. Maclaine, Watson en co.

120 pic. rotting, 450 do. tin, *N. H. M.*

Naar Nederland per Ned. schip *Tjilingsie*, gez. Ouwehand, agt. Arnold en Zonen.

7158 pic. suiker, 2874 do. koffij, 213 do. zw. en 10 do. witte peper, 26 do. gomelastiek, 130 do. rotting, *Paine, Stricker en co.*
4 pic. koffij, 1 pak bezems, 3 kn. Jap. goederen, 2 do. thee, 5 do. diversen, 8 vs. boter, *Agenten.*
4 kn. likeuren, *Aan boord gebleven lading.*

Naar Frankrijk per Fr. schip *Le Tourny*, gez. Moreau, agt. Dümmler en co.

500 kn. cassia, 1742 do. thee, 160 roll. matten, 154 kn. diversen, 1 do. boeken, 2 do. porcelein, 2 do. Chin. goederen, 10 do. nankens, 1 do. houtwerk, 100 do. galnoten, 5 do. papier, 2 do. blanketsel, 10 do. lakwerk, 246 pakk. rotting, 32 kn. kleinigheden, *Aan boord gebleven lading van China bestemd voor Frankrijk.*
1600 pic. koffij, 1500 do. suiker, 90 do. rotting, 699 ℔ indigo, *van den Broek en Veeckens.*
1500 pic. koffij, *Dorrepaal en co.*
1200 pic. koffij, *McNeill en co.*
717 pic. koffij, *J. Cezard en co.*
150 pic. rijst, *Dümmler en co.*

Naar Singapore per Eng. schip *Aden*, gez. Bell, agt. Pitcairn, Syme en co.

34 kn. en 352 coll. manufact., 2440 stav., 400 bund. en 802 bladen ijzer, *Aan boord gebleven lading, van Engeland.*
300 keld. genever, uit entrep. *Busing, Schröder en co.*
1 bl. manufact., uit entrep. *Pitcairn, Syme en co.*

Naar Frankrijk per Fr. schip *Nicolas Cezard*, gez. Hermite, agt. J. Cezard en co.

1152 pic. suiker, 2600 do. koffij, 40 do. rotting, *Dorrepaal en co.*
120 pic. rotting, 841 do. gomelastiek, 400 do. koffij, 130 do. windjen, 460 do. rijst, *J. Cezard en co.*
81 pic. gomelastiek, *E. Moormann en co.*
1 kt. bamb. hoeden, 1 do. zuren, *Bornand en co.*

Aangekomen Passagiers te Batavia,

van den 24 tot 27 October 1860.

Met het Ned. Ind. stoomschip Koningin der Nederlanden, Kapt. E. Lewis de hh. Tolson, Marten, Steel en Stelling van Singapore.

Met het Ned. schip West Kapelle, Kapt. A. B. Craag, de heer H. P. J. Hamakers van Singapore.

Met de Gouvernements Stoomer Java, Kapt. H. F. Bernoster, de Kapt. der Inf. Ravesteijn, 1ste Luits. Cijpen en Boers, de Offic. van Gez. Cramer, von Baumgarten en Setsinga, Z. M. troepen en Schepelingen van Banjermassing.

Met de Ned. bark Jacobus, Kapt. J. J. van Loon, de hh. A. [illegible] en F. van Rosendaal van Rotterdam.

Met het Ned. Ind. stooms. Oenarang, Kapt. S. van Hulstein, de [illegible] Bruin Denkelaar, van Deventer, Verbrugh, van Laar, van Reesem, Koopmanschap, Andreas, Lion, Desperoux en 2 dochters, Mevrouw Court, Mejufvr. Court en Strick van Wijk en Z. M. troepen van Samarang via Pecalongan.

Vertrokken Passagiers van Batavia

van den 24 tot 27 October 1860.

Met de Ned. Ind. stoomb. Samarang Packet, Kapt. J. F. Schoch, de [illegible] Schaefer, de heeren S. A. Buddingh en O. de Kock van Leeuwen, en [illegible] militairen naar Palembang en Muntok.

Van elk in deze courant voorkomend artikel, dat [illegible] nieuwstijding of aankondiging bevat, stelt zich [illegible] voor de wet H. M. VAN DORP.

SNELPERSDRUK VAN H. M. VAN DORP TE BATAVIA.